

POPEL

POPELEČNÍ STŘEDY

**Vybrané vzpomínky obyvatel Prahy
k výročí 75 let od tragického náletu na Prahu
(rozšířené vydání 2020)**

2. 1955 mám náletu se
v době náletu se
krytu a na chodbě
dostalo strupinu sels
by dleli jsme

MILOUSKÉHO ULICI, JOM, UKTĚM
PĚTILKA BOMBA, KTEŘA NEVYBUHLA
Y UVĚZĚNĚ V ČISTĚNĚ
HASICI) PRO NÁS NECHĚL
M, NAKONEC PRO NÁS VYLEZL
PĚTILKA DOMI NA ÚBĚD.
PĚTILKA BYL HODNĚ POTLUČENÝ,
NEŽŮSTALO NĚM NIC, JEK
BAXĚ Z TROSEK, ŽE BYTEK VÁLKY
VYŠEHRADE A NA HODNĚ
HROZENINY I OZNEHO
ZE OBOJ DVA DNY A MYSLI

Bylo ulici
Hánesová
SEŠITM, NAKONEC
EL Ž PĚTILKA DOMI NA
DOLU, SAH BYL HODNĚ
EK, NEŽŮSTALO NĚM
ABAXĚ Z TROSEK, ŽE
NA VYŠEHRADE
NO SVĚ 2, NAKOZENIN
HOJE MAMINKA MĚLA Z TOHO
CELÝ ŽIVOT ZNĚNĚ Ž PĚTILKA
STOTO PĚTILKA SNĚ ŽEMĚLA.

14. 2. 1955 mám vzpomínku
v době náletu se
krytu a na chodbě
dostalo strupinu sels
by dleli

5. 3. 2015
síl mrvěnk s uatkar
žické ulice, flo mi
ot fl s vāstř pnicay
kolejích / upostřel mrtuy
měl Emauy

2015
otě
ay

MI IT PAU
MAR PAU

Bydleli
čistěně ze
sazěny byly v
sazěny byly v
sazěny byly v
sazěny byly v

Zápisy v pamětní knize výstavy Popel Popelční středy

POPELE **POPELEČNÍ** **STŘEDY**

**Vybrané vzpomínky obyvatel Prahy
k výročí 75 let od tragického náletu na Prahu**

2020

(Rozšířené vydání publikace z roku 2015)

OBSAH

Úvodní slovo starostky MČ Praha 2	6
Slovo historika	8
Pamětní deska	12
Vzpomínky na 14. únor 1945	13
Z minuty na minutu zůstal můj otec odkázán sám na sebe <i>Jaroslav Bičíště</i>	14
Štěstí v neštěstí <i>Jan Klíčka</i>	15
Zajatkyně Grébovky <i>Věra Čepková</i>	18
Osudný šrapnel <i>Bohuslav Hofman</i>	20
Trosky a popel <i>Ludmila Navrátilová</i>	20
Jak jsem se podruhé narodila <i>Marie Lhotáková</i>	24
Hrůzný zážitek <i>Josef Piskáček</i>	26
Úprk domů <i>Věra Burešová</i>	26
Babička nás zachránila duchapřítomností <i>Eva Kauerová</i>	28
Vzpomínky, které nikdy nevyblednou <i>Ing. Ota Hajný</i>	29
Nálet <i>Marie Bauerová</i>	31
Prožíval jsem to znovu a znovu <i>Ing. Josef Pícha</i>	33
Prach jsi... <i>ThDr. Jiří Huber</i>	33
Vzpomínka ze zámoří <i>Lída Valenová</i>	34
Rána z jasného nebe <i>Drahomíra Šlechtová</i>	34
Vyučování tím pro nás skončilo <i>Anna Křivanová</i>	36
Byla to předtucha, nebo jen náhoda? <i>Jiří Železný</i>	37
Na hořící Prahu byl úděsný pohled <i>Blahoslav Košťák</i>	37
Všude, kde jsem s tebou chodila, tam pak padaly bomby... <i>Ivo Hudec</i>	39
Pět minut, které otřásly Prahou <i>Hana Lamková</i>	41
Po náletu jsem skončila v nemocnici <i>Marie Skřivánková</i>	44
Nejsilnějším pocitem byl údiv <i>Miroslava Richterová</i>	46
Puma uhašená na půdě <i>Pavel Stupka ml.</i>	48
Zbořené Emauzy ze střešního vikýře <i>Zdeněk Thoma</i>	48
Jména mrtvých napsaná na komíně <i>Pavel Kmoch</i>	49
Bratrovi zachránilo život violoncello <i>Eva Hajná</i>	52
Přežil jsem v krytu Černého pivovaru <i>Karel Richter</i>	54
Mamince střepina z bomby utrhla nohu <i>Věra Grundová</i>	55
Náš velitel tlačil na pedály <i>Melvin Dart</i>	56
Nejhůře postižená část – Praha XII - Vinohrady	58
O výstavě	60
Z pamětní knihy výstavy Popel Popeleční středy	61
Pamětní deska manželům Štáflovým	62

ÚVODNÍ SLOVO

STAROSTKY MČ PRAHA 2

Vážení a milí čtenáři,

držíte v rukou knihu, která je sestavena ze vzpomínek. Ze smutných vzpomínek obyvatel Prahy 2. Naše hlavní město mělo štěstí, že jej v období druhé světové války bombardování příliš nezasáhlo. Ale zcela se pumy Praze nevyhnuly – a právě Praha 2 má dva opravdu smutné „rekordy“ druhé světové války. Z Vinohrad zmizela během války nejpočetnější židovská komunita v Československu 40. let. A na území Vinohrad a Nového Města také bohužel zemřelo největší procento obětí při nečekaném bombardování Prahy spojeneckými vojsky v únoru 1945.

Vzpomínky obyvatel Prahy 2 na tento nálet a jeho následky se staly základem výstavy Popel Popeleční středy, jejíž vernisáž se konala na radnici v únoru 2015. Jako stálá expozice je nyní výstava k vidění v podzemním krytu Folimanka.

Protože o výstavu projeví lidé veliký zájem a také proto, že nám do pamětní knihy přibylo mnoho dalších, dosud nezveřejněných příběhů pamětníků, rozhodli jsme se vydat vzpomínky obyvatel Prahy 2 na tragický skloněk války knižně. Děkuji všem, kdo svým příběhem přispěli. A nesmírně si vážím toho, že se mnohdy jedná o lidi, kteří stále bydlí tam, kde žili před sedmdesáti roky, o „pravověrné dvojkaře“.

Praha 2 nechala také (v dílně sochaře Petra Císařovského) vyrobit pamětní desku, která od května 2015 na budově Všeobecné fakultní nemocnice na Karlově náměstí připomíná památku všech obětí válečných náletů, s důrazem na zemřelé v naší městské části.

Zapomínat bychom totiž opravdu neměli. Naše země, resp. tehdejší Československo, má jedinečnou historickou zkušenost, jak to chodí

s ústupky agresorům a diktátorům. Naše území bylo iluzorně obětováno světovému míru – a do roka se rozpoutal dosud nejničivější světový konflikt v dějinách. Světovou válku dopustily i západní demokratické státy svou bázlivostí a neochotou angažovat se ve chvíli, kdy ještě samy nebyly v přímém ohrožení. Nezapomeňme na to. Svoboda a demokracie nás často falešně ukolébávají, protože působí dojmem samozřejmosti a nezvratnosti. Ve skutečnosti je svoboda nesamozřejmá a křehká, je ji třeba hájit i v dobách zdánlivého klidu.

*Mgr. Jana Černochová
starostka městské části Praha 2*

SLOVO HISTORIKA

Podle městské statistiky Archivu hl. m. Prahy bylo bombardováním postiženo více než dva a půl tisíce pražských domů, z toho 68 bylo úplně zničeno, 88 velmi těžce poškozeno, 168 těžce poškozeno a 2 351 poškozeno lehce. Nejhůře byly postiženy Vinohrady, kde nálet srovnal se zemí 21 domů, 41 poškodil velmi těžce, 59 těžce a 1 037 lehce. K tomu je nutno přičíst ještě lehké poškození kostela sv. Ludmily. Na Novém Městě bylo 21 domů zničeno úplně, 33 bylo velmi těžce poškozeno, 61 těžce a 465 lehce.

Druhý z celkem tří amerických náletů na Prahu se odehrál 14. února 1945. Co do počtu lidských obětí byl nejtragičtější. Tohoto dne americká 8. letecká armáda USAAF, operující z Velké Británie, vyslala nad Německo čtyři svazy čítající celkem 1 377 bombardovacích a 962 stíhacích strojů. Jejich cílem byly železniční a silniční most ve Weselu (84 strojů B-17), dále pak seřadovací nádraží v Magdeburku (375 B-24) a Saské Kamenici (457 B-17). Nejsilnější uskupení mířilo k Drážďanům, kam za ochrany 316 stíhacích P-51 Mustangů bylo vysláno 461 čtyřmotorových bombardovacích strojů B-17 Flying Fortress. Jejich osádky měly pokračovat v díle zkázy, které již předešlé noci zahájilo 772 Lancasterů a Halifaxů britského Bomber Command RAF.

Zničení saské metropole Drážďan vešlo do dějin, ale toho dne bomby dopadaly i na řadu českých měst. Ze svazu, mířícího původně k Drážďanům, totiž menší skupiny strojů bombardovaly Prahu, Záluží u Mostu, Duchcov a Plzeň, ze svazu letounů s cílem Saská Kamenice (Chemnitz) pak dopadaly bomby i na Cheb, Tachov či Karlovy Vary.

Zatímco bombardování uvedených západ- a severočeských lokalit, tehdy osídlených většinou německým obyvatelstvem, již v historii zapadlo, nálet na Prahu představuje dodnes v české historické paměti velmi živou a traumatizující epizodu 2. světové války.

Podle amerických zdrojů na Prahu zaútočilo celkem 62 letounů B-17 Flying Fortress, náležejících do sestavy 398. a 91. bombardovací skupiny, které byly součástí 1. bombardovacího wingu (křídla). Nalétly na Prahu od jihozápadu a za pouhých několik málo minut, od 12.25 do 12.34 hodin, se z jejich pumovnic na město vysypalo celkem 152 tun pum.

Následky několikaminutového inferna byly tragické. S výjimkou lehkého poškození smíchovského a vršovického nádraží nebyl zasažen žádný z vojensky důležitých cílů, nýbrž prakticky výhradně hustě obydlené centrum města. První pumy, jejichž cílem bylo evidentně smíchovské nádraží, dopadly na rozhraní Smíchova, Radlic a Jinonic. Největší koncentrace bomb však postihla pravobřežní Prahu. Nejvíce byla postižena oblast od Palackého mostu (tehdy Mozartova) přes Karlovo náměstí a Nové Město na Královské Vinohrady, bomby zasáhly také část Vršovic, Nuslí a Žižkova.

Vybombardování neušla ani řada historicky cenných památek. Patřil k nim zejména klenot gotické architektury, benediktinský Emauzský klášter, založený Karlem IV. v roce 1347 v místě, kde stál farní kostelík sv. Kosmy a Damiána (a který náležitě nemohl oslavit 600 let od svého založení, jak bylo v plánu pro rok 1947). K dalším velice těžce poškozeným patřil známý barokní Faustův dům v jižní části Karlova náměstí, proslulý z dob

Z archivu Všeobecné fakultní nemocnice

císaře Rudolfa II., či Vinohradská synagoga. Bomby zasáhly i tři nemocniční objekty a zničily či těžce poškodily přibližně 40 tramvajových vozů.

Nejbolestnější však byly lidské ztráty. Podle prvních soupisů, pořizovaných 18. února 1945, si útok na Prahu vyžádal životy 413 lidí, dalších 1 455 bylo zraněno a 88 osob zůstalo pohřešováno. Nešlo o konečné cifry, neboť byly postupem času precizovány. Německá zpráva z 23. února hovoří již o 605 nalezených tělech a o 1 437 zraněných, z toho 358 těžce. Mezi identifikovanými mrtvými bylo i 42 říšských Němců (z nich 27 sloužilo u Wehrmachtu, jeden u Waffen SS a dvě těla patřila sanitním pomocnicím u říšských ozbrojených složek) a mezi zraněnými bylo dalších 267 příslušníků Wehrmachtu a jiných německých ozbrojených složek.

Definitivní čísla lidských obětí náletu byla zveřejněna až po skončení války. Vyšplhala se na 701 mrtvých a 1 184 zraněných osob. Vyšší cifra mrtvých a naopak poněkud nižší počet zraněných svědčí o tom, že poměrně značná část zraněných mezitím zemřela. A že část z nezvěstných byla mezitím buď nalezena a identifikována, nebo úředně prohlášena za mrtvé. S těmi posledními souvisí i objevení ostatků 23 osob, nalezených až v roce 1971 ve druhém sklepení domu č.p. 1 254 na Vinohradské třídě (za války Schwerinova), naproti bývalému kinu Illusion, kde sídlila známá firma uze-náře Emanuela Macešky.

Ve srovnání s mnoha jinými šlo v případě Prahy o nálet relativně malou pumovou tonáží. Přesto byl počet ztrát civilistů velmi vysoký. Důvodů bylo více. Pražané s leteckým bombardováním dosud přímé zkušenosti neměli. A s blížícím se koncem války se část z nich dokonce domnívala, že se Praha cílem spojeneckého letectva nestane. K tomuto dojmu přispíval i fakt, že navzdory mnoha desítkám leteckých poplachů v minulých měsících k bombardování nikdy skutečně nedošlo – s výjimkou útoku osamělého letounu na holešovickou elektrárnu 15. listopadu 1944. Část Pražanů, ukolébaná předchozími neustálými planými leteckými poplachy, tedy hrozící nebezpečí podcenila. Protiletecké kryty buď nevyhledali, nebo tak učinili, až když bylo pozdě. Navíc letecký poplach byl 14. února z nepochopitelných důvodů vyhlášen teprve pět minut před dopadem prvních pum. K bilanci vysokých ztrát přistoupil i fakt, že těžkým pumám neodolaly ani některé protiletecké kryty. Například ten na Karlově náměstí, který byl plný lidí, dostal přímý zásah s fatálními následky.

Kruté následky „anglo-amerického teroristického náletu“, o jehož smyslu se tehdy každý jen dohadoval, se nacistický propagandistický aparát pochopitelně snažil využít ve svůj prospěch. Pro tehdejší okupační realitu

bylo příznačné, že oficiální rozloučení s oběťmi náletu v režii nacistické propagandy proběhlo dopoledne 18. února 1945 odděleně: s českými oběťmi u kostela sv. Ludmily na náměstí Míru (tehdy Říšské náměstí), s německými před budovou Rudolfinu na dnešním náměstí Jana Palacha (tehdy Mozartovo náměstí).

Podle amerických údajů osádka v důsledku navigačního omylu, způsobeného sérií nepříznivých okolností, zaměnily Prahu za Drážďany. Nad západní Evropou tehdy panovalo nepříznivé počasí, vál silný severozápadní vítr a hustá oblačnost ztěžovala srovnávací navigaci. V důsledku toho již záhy po přeletu Zuiderského jezera v Nizozemsku došlo k prvnímu odchýlení 1. bombardovacího wingu od původního kurzu. Navíc po přeletu Porúří vysadil palubní radiolokátor hlavního navigátora, kapitána Harolda L. Browna, letícího ve stroji podplukovníka Lewise P. Ensigna, velitele 398. skupiny, jenž toho dne vedl celý 1. bombardovací wing. Zbloudilý wing, resp. jeho větší část pokračoval stále více na jihovýchod a v prostoru jihozápadně od Erfurtu byl od stanoveného kursu odchýlen již o plných 120 kilometrů.

Za této situace se hlavní navigátor svazu mohl orientovat pouze podle hodiněk a mapy, a i to jen částečně, neboť některé orientační body na zemi v západní Evropě zakrývaly mraky. Za takto nepříznivého počasí musel hledat jakékoli orientační body, které by mu poskytly potvrzení jejich pozice. Proto se orientoval podle velkých měst, toků řek a rozložení železničních tratí, které by ho zavedly k cíli, jímž bylo drážďanské seřaďovací nádraží. Přímý kurs k němu měl nasadit od tzv. iniciačního bodu (Initial Point), jímž bylo Zwickau, ležící zhruba 90 km jihozápadně od Drážďan. V důsledku odchylky od stanoveného kurzu se však ve skutečnosti nacházel zhruba v prostoru Plzně, tj. přibližně 80 km jihozápadně od Prahy. Tam se již viditelnost zlepšovala a železniční tratě podobně orientované jako v Sasku dovedly americký svaz ku Praze. Jakmile vystresované osádky pod sebou spatřily velké město, podobně protnuté říčním tokem, jako tomu bylo v Drážďanech, bylo neštěstí dokonáno. Proč ovšem pumy shodily na město, které bylo na rozdíl od Drážďan nálety dosud netknuté, zůstává otázkou, která na své uspokojivé vysvětlení ještě čeká...

*PhDr. Jiří Rajlich,
ředitel Historicko-dokumentačního odboru
Vojenského historického ústavu*

PAMĚTNÍ DESKA

U příležitosti 70. výročí konce druhé světové války se rozhodla městská část Praha 2, jež byla epicentrem nejničivějšího náletu na Prahu, uctít památku obětí. A tak vznikla pamětní deska, kterou ve svém ateliéru vytvořil akademický sochař Petr Císařovský. Použil při tom autentické střeptiny z bomb, jež za druhé světové války na naši metropoli dopadly. Počet křížků (701) odkazuje právě na počet zabitých dne 14. února 1945, deska však připomíná oběti všech válečných náletů na naši metropoli. Slavnostně byla odhalena v květnu 2015 na budově Všeobecné fakultní nemocnice na Karlově náměstí, v sousedství Faustova domu.

**VZPOMÍNKY
NA 14. ÚNOR 1945**

Z MINUTY NA MINUTU ZŮSTAL MŮJ OTEC ODKÁZÁN SÁM NA SEBE

Je 14. února 1945, kolem jedenácté hodiny dopolední. Paní Karla Bičíšová spěchá ulicí Jana Masaryka za svou dcerou Vandou Havlíčkovou a svým dvouletým vnukem Vašíčkem. Cestou zajde na skok do kadeřnictví Bayer, kde prohodí několik slov, a slíbí, že se při zpáteční cestě ještě staví. Paní Bayerová, majitelka kadeřnictví, pro ni má vzkaz.

Paní Bičíšová však nyní spěchá, dcera ji očekává. Blíží se dvanáctá hodina a Obchodní škola v Resslerově ulici má přestávku. Skupina sedmnáctiletých studentů je shromážděna u hradeb na Karlově, mezi nimi i student Bedřich Bičíš, který před dvěma lety přišel o otce a nyní je zcela závislý na své matce.

Studenti sledují dění v parku Folimanka, je docela příjemný den. V okamžiku jim nad hlavami přeletí množství letadel. Ve válce nic divného, pravděpodobně se jedná o průlet spojenců nad Německo.

Následující minuty však přesvědčí všechny studenty o opaku. V tomtéž okamžiku vypustí spojenecká letadla, v domnění, že se pohybují nad Drážďany, svůj smrtící náklad.

Mladíci na Karlovských hradbách uslyší množství výbuchů, škola končí, studenti se rozebíhají do svých domovů, zpětně zní sirény varující před náletem, bohužel pozdě.

Paní Karla a dcera Vanda se nacházely v době „náletu“ v kuchyni bytu, který byl třaskavinou rozpůlen na dvě části, bohužel v osudné chvíli neměly sebemenší šanci přežít. Dvouletý Vašík byl v pokoji a tlaková vlna jej vrhla pod stůl, takže přežil jako jediný z celého domu.

Výsledek tohoto omylu byl strašlivý, několik stovek mrtvých, stovky zraněných, několik tisíc lidí bez střechy nad hlavou. Těla usmrcených lidí byla převezena před chrám sv. Ludmily, kde je identifikovali příbuzní. Na toto osudné místo se dostavil i student Bičíš, který po návratu domů zjistil, že jeho maminka zde není. Přečetl si také vzkaz, že šla za jeho sestrou na Vinohrady.

Během několika velmi děsivých a smutných minut bohužel identifikoval svou matku i sestru. V jediném okamžiku fatálního omylu, za který se nikdy nikdo ani neomluvil, byl v sedmnácti letech z minuty na minutu odkázán sám na sebe.

Příběh věnuji své babičce Karle Bičíštové, kterou jsem nikdy nepoznal, a svému otci Bedřichu Bičíšovi, který nás opustil před dvěma lety ve věku nedožitých 88 let.

Na tento příběh zareagovala návštěvnice výstavy do pamětní knihy:

Maminka často vzpomínala na mladíka jménem Béd'a Bičíš. Dle jejích slov to byl krásný a neobyčejně chytrý a hodný kluk. Tato tragédie ho zcela ochromila. Často docházel k mým prarodičům (bydleli v přízemí domu), se kterými měl velice hezký vztah. Maminčiny vzpomínky končí sňatkem Bédi...

Ještě na jednu věc jsem si vzpomněla: Paní Bičíšovou den před smrtí urazil nějaký spolunájemník z domu, jméno si už nevybavím. Myslím dokonce, že ji tehdy uhodil. Co vím ale jistě: po celý svůj život si to vyčítal! (Byl v tu chvíli opilý...)

Čest památce obětí, pozdrav pozůstalým!

Ivana D.

Jan Klička

ŠTĚSTÍ V NEŠTĚSTÍ

Můj táta se narodil na svatého Valentýna, v neděli 14. února, 1909. Na Po-peleční středu, 14. února 1945, mu tedy bylo 36 let. Právě ošetřil pacienta na zubařském křesle v ordinaci svého domu v Polské ulici č. 16 (tehdy Stiflerova a předtím Nerudova) a odchází si koupit něco k jídlu. Z balkonu vedlejšího domu č. 18 na něj volá jeho sestra, Růžena Chaberová-Kličková: „Až půjdeš zpátky, tak se u nás zastav, něco pro tebe mám.“ Přikývne, zamává a jde dál ulicí nahoru.

Po deseti minutách se vrací a před domem č. 22 si vzpomíná, že Růženě slíbil návštěvu. V ten moment se rozeznávají sirény oznamující nálet. Tomu nevěnuje pozornost a za zvuku sirén vchází do čísla 18 a jde do druhého patra. Zvoní právě u dveří své sestry, když se stane něco nepochopitelného. Obrovský tlak v uších, neproniknutelný prach plný střepů, hlíny, omítky a všeho možného. Stojí na chodbě před zavřenými dveřmi, uvědomuje si strašné ticho, snad neslyší, v očích cítí prudkou bolest a slzy. Dole slyší křik malého dítěte. Dveře se pootevírají a za nimi stojí rozrucchaná a zaprášená Růžena. Táta rozráží dveře; v předsíni je prach, na podlaze hlína, střepy,

vyražené dveře z obýváku, ložnice a spousta různých předmětů. V obývacím pokoji je převrácená sedací pohovka a před ní na kolenou Růženin manžel, Zdenek Chabera. Pod pohovkou leží Slávek Kopřiva a v ruce třímá vozem-bouch. S tím měli hrát a zpívat mému tátovi hodně štěstí, zdraví.

Slávek se začíná hýbat a vylézá zpod pohovky, do které jsou zasekány střepy a kusy dřeva. Zřejmě ještě nikomu nedochází, co se stalo. Na zlomek vteřiny tátovou hlavou proběhne „to přehnali“. Pak všichni zmateně utíkají do sklepa. V přízemí je kočárek se zakrváceným miminem. Růžena ho vyndá a podává Slávkovi a zatáčejí doleva do sklepa. U vchodu je zmatená a zakrvácená Bajerová, matka dítěte. Jak dlouho byli ve sklepě, se dá těžko odhadnout. Po chvíli na sebe začali křičet, protože se špatně slyšeli. To si ale už všichni uvědomovali, že je to nálet. První ze sklepa opatrně vychází táta, prochází rozraženými vchodovými dveřmi na ulici a se sevřeným hrdlem se dívá nad sebe, jestli barák stojí. Podívá se vedle na šestnáctku, vydechne a sám pro sebe prohlásí „stojí“. Bolavýma a usazenýma očima se podívá okolo a vidí malé modrozelené plamínky; naproti ve stráni je velký kráter a v něm něco kouří. Při tomto pozorování přibíhá od Vinohradské sokolovny německý voják v uniformě Wehrmachtu. Když proběhne, otec se za ním ohlédne a vidí, jak zabíhá do vedlejšího domu číslo 16. Rozběhne se za ním, přeskočí vchodové dveře a následuje ho. Dohání ho až u železných dveří na půdu, kde se voják snaží dveře vyrazit. Když tátu uvidí, německy na něj volá: „Rychle, rychle, musíme dveře vyrazit, hoří tam.“ Ein, zwei, drei – společně se rozebíhají po třech, možná čtyřech schodech proti železným dveřím. Dveře povolují a tátovi se objeví hrůzný obrázek na půdní podlaze z cihlových dlaždic, na které leží nebo je do ní zaseknutých asi třicet hranatých, čtyřicet centimetrů dlouhých zápalných bombiček, z nichž prská zapálený fosfor a síra. Rychle mu proběhne hlavou, že to jsou prskavky na oslavu jeho narozenin. Německý voják mezitím sundává z hlavy vojenskou lodičku, uchopí hořící bombičku za druhý konec a prudce s ní mrskne proti taškám ze spodu střechy. Hořící bombička proráží tašku „bobrovky“ a padá vedle domu na chodník nebo zahrádku, kde v klidu dohoří. Táta strhává košili z prádelní šňůry a rozpálené bombičky likviduje stejným způsobem. Němec je ale daleko obratnější, je vidět, že už to někdy někde dělal.

Na pravé straně půdy se jedna bombička zasekla těsně vedle stojatého trámu, který jen neochotně začínal hořet, protože byl natřen kaolínovou protipožární malbou. Společně trám uhasili pískem, který byl vpravo u dveří s plechem stočeným do jakési lopatky. Vedle bedny stál ještě kbelík s hasičskou pumpičkou, který byl ale prázdný, protože byl únor a na půdě mrzlo. Voják bez rozloučení utíkal z půdy a vzdáleně bylo slyšet, jak jeho cvočky

na botách cvakají o žulové schody. Táta si znovu uvědomil palčivý vzduch prosycený sírou a dýmem. Rozhlédl se ještě po půdě a pomalu scházel po schodišti. Ve druhém patře přešel očima zavřené dveře bytu a ordinace. V přízemí prošel vyvrácenými dveřmi na dvoreček a viděl, že kus protějšího domu chybí. Po domě a po ulici chodili a běhali zmatení lidé. Před domem se táta pozdravil s hloučkem lidí a vrátil se do domu prohlédnout si zkázu v bytě a ordinaci. Téměř všechny okenní tabulky a skleněné výplně dveří byly vytlučené. Nevydržely tlakovou vlnu nebo je rozbilo kamení, hlína a střepiny z bomby, která vybuchla v protější stráni parku. Těžké zubařské křeslo bylo tlakovou vlnou posunutě až ke dveřím v ordinaci. Když zabočil do laboratoře a chtěl si omýt špinavé a popálené ruce, slyšel na chodbě dusot a řvaní německých povelů. Vyběhl na chodbu, kolem něj proběhlo asi sedm německých vojáků, z nichž jeden vypadal jako důstojník. Čtyři vojáci nesli kýble s vodou. Dva nesli tyče s hákem a krátký žebřík se dvěma háky. Běželi nahoru. Důstojník pořád vykřikoval „ohněj vpravo“, „nejhořejší patro“ a jednotlivá jména vojáků s krátkými povely. Táta běžel za nimi, ale v posledním mezipatře, kde ho důstojník zastavil prudkým achtung, byl už cítit kouř.

Dva vojáci se postavili zády ke dveřím, velitel je polil vodou z jednoho kýblu, pak udělali čelem vzad a polil je druhým kýblem zepředu. Vojáci se pak rozeběhli po krátké podestě a rameny vyrazili dvoukřídlé dveře a okamžitě uskočili stranou na připravená místa. Z vyražených dveří vyšlehl obludný ohnivý jazyk, který se okamžitě zatáhl zpátky do bytu. Dva promočení vojáci za tímto jazykem vběhli do bytu a začali z něj všechno hořlavé vyhazovat. Mezitím velitel polil vodou další dva vojáky, kteří do bytu vnikli s háky a začali strhávat záclony, doutnající peřiny a matrace... Prostě přitáhli, nabodli a vyhodili. To všechno už táta pozoroval z podesty na patře. Jako zázrakem mu někdo podal do ruky kýbl s vodou a on automaticky vběhl do předsíně, kde mu velitel vytrhl kýbl z ruky, polil dva první vojáky a zařval „Voda je zde!“ a skutečně. Po schodech byla spousta lidí, kteří ze začátku běhali s kýbly a potom si je už jenom podávali. Vojáci z Wehrmachtu běhali se samopaly, sháněli lidi do kbelíkového řetězu, který vedl z bazénu ve Vinohradské sokolovně až do Polské ve čtvrtém patře. Najednou byla všude voda, dohlašovaly se i hořící a doutnající kusy na dvorku.

Hrozilo nebezpečí, že to proteče nebo se propadne do dolních pater, a proto se táta rozběhl do bytu a vyhazoval peřiny, matrace i záclony z balkonu a lidé na ulici to nosili na druhou stranu pod stráž. Rozevřel skříň, stlačil šaty a obleky k sobě, nadzdvihl a i s ramínky vyhodil z balkonu. O uklízení mi táta už moc nepovídal.

Zápalné bombičky

Osobně se pamatuji, že při jednom úklidu zahrádek mezi domem číslo 16 a 18 jsme vyhrabali jednu zápalnou bombičku, kterou jsme při svozu železného šrotu dali na chodník mezi ostatní železné harampáčí. Škoda, měli jsme ji schovat. Jako upomínku si táta schoval střepinu z bomby. Před náletem přespával na otomanu v zubní laboratoři, protože tam bylo nejtepleji a mohl si tam přitopit plynem. Bomba vybuchla nad úrovní okna v laboratoři. Střepina, která prolétla oknem, prořízla podhlavník otomanu a z poloviny se zabodla do cihlové příčky. Je nutné podotknout, že táta měl zlozvyk dát si po obědě „šlofika“ právě na tom pohodlném otomanu...

Věra Čepková

ZAJATKYNĚ GRÉBOVKY

Své rané dětství jsem prožila v jednopokojovém bytě ve Vysočanech. Jako dělnické dítě jsem chodila do jeslí i do školky. V roce 1944 dostal táta práci jako zahradník v Grébovce. Důležité bylo, že dostal i byt v zahradnickém domku, v zahradě sousedící s Grébovkou. Najednou jsme měli tři místnosti, o WC jsme se dělili jen s jednou rodinou a voda byla v kuchyni. Navíc okna byla do zahrady, kde jsme trávili všechny volné chvíle. V objektu byly ještě dva menší domy s nájemníky. I jedna německá rodina. Tedy jenom matka se čtyřmi dětmi, otec – letec bojoval a padl. Byli jsme zvyklí na kolektiv a brzy

jsme se s nimi skamarádili. Ony od nás převzaly pár českých slov a my pár německých a pro naše hry to úplně stačilo. Druhým nájemníkem v domku byli Cimlerovi se dvěma holčičkami. Bráška chodil s Boženkou do školky, Evička byla mimino.

Grébovka bývala eldorádem mých dětských her. Stačilo vyběhnout z přizemního domku a za malou chvíli jsem si mohla hrát. Rozložené stromy přímo vybízely k lezení až do oblak nebo alespoň tam, kam se šestileté srdíčko odvážilo. Zdánlivě nekonečný park umožňoval dětské fantazii vytvořit si prakticky jakékoliv prostředí, kde lze řídit stříbrná letadla, prohánět zákeřné piráty a osvobozovat jejich zajatce. Vždy jsem v těchto svých hrách vítězila a vůbec mě nenapadlo, že se jednou stanu sama zajatcem Grébovky.

Sestra Milada chodila do školy, v září jsem i já šla do první třídy. Vybavená tabulkou, dřevěným penálem a jednoduchou aktovkou z lisovaného papíru imitující kůži. Zavřu oči a vidím naši třídu, velkou tabuli a na ní nakreslené okno, dveře, stůl a německá slova. Do školy jsem chodila ráda, ale brzy začaly houkat sirény a my jsme byli víc doma než ve škole. Překulil se leden a 14. února měl náš tatínek narozeniny.

To ráno roku 1945 začalo stejně jako předcházející. Kvůli nebezpečí náletů odpadlo vyučování. Náhradou je stránka početních příkladů a čtení z Poupat. Siréna oznamuje přípravu k náletu. Ale to už bylo mockrát. Toho se nebojím. Maminka jde pootevřít pro každý případ okna do pokoje a já rychle využívám chvíle. Uklízím školní věci a chystám se ven. Táta sedl na kolo a jel pro brášku do školky, chtěl nás mít pohromadě. Také paní Cimlerová vyběhla a mezi dveřmi zavolala: „Evička spí, ale...“ „Samozřejmě,“ řekla naše maminka. Mne ale Evička moc zajímala, a tak jsem ji šla zkontrolovat, snad moucha, snad já – najednou Evička otevřela oči a chystala se k pláči. Vytáhla jsem ji z kočárku a jako kotě jsem ji táhla k nám. Mamince se to nelíbilo, ale moje starší a silnější sestra si ji převzala a na další nezbyl čas. Vtom zakvílí siréna znovu a do toho pronikavý zvuk šííííííí. Ohlušující rána a zachvění celého domu mě nutí k útěku. Otvírám dveře, ale nějaká síla tlačí dveře zpět. Pravá ruka zůstala za dveřmi. Prsty mohu hýbat, ale protáhnout ruka zpátky nejde. Rozhlížím se kolem sebe. Strop se propadl jen na jedné straně a kolem mne bylo plno cihel a kusů dřev. Napůl stojím, napůl sedím a na chvíli jsem nebyla schopna promluvit. Maminka byla zasypaná vedle v pokoji a na její volání se nejdříve ozvala sestra, která prošla provalenou stěnou a viděla tu hrůzu zvenku. Plakala, ale dokázala přivolat pomoc. Dva muži rozbili část dveří, vytáhli mě z trosek a jeden z nich mě odnesl do zahradní restaurace v parku. Posadil mě na židli a odběhl pryč.

Rozhlížím se po známém prostředí, které působí cize a nepřátelsky. Sedím tu v nepříliš teplém oblečení a v punčočkách. Holinky, v kterých jsem se chystala ven, zůstaly v troskách domu. Podívala jsem se k východu a tam seděly dvě staré černé ženy. Ani se nepohnuly a dívaly se na mne. Najednou mám naprostou jistotu. Hlídadají mě, abych jim neutekla. Dětská fantazie začíná pracovat naplno. Stávám se zajatcem Grébovky. Sedím, dívám se do země, přesvědčuju sama sebe, že mě nic nebolí, nemám hlad, není mi zima. Vždyť to je jen ošklivý sen a já se za chvíli probudím. Ženy na mne mluví, ale já se jen mračím. Stmívá se. Čekáme. No co, rozhodnu se pro útek. Obejdu obě ženy a vyběhám na cestu. V ohybu cesty vidím tátu, jak vede kolo, na něm Milada a Jára a vedle máma. Vzdálenost mezi námi rychle mizí a já teprve teď pláču a je mi moc dobře v mámině náručí.

Bohuslav Hofman

OSUDNÝ ŠRAPNEL

Deset dní před mými prvními narozeninami, tedy dne 14. února roku 1945, nesla moje matka oběd tátovi, který pracoval u pana Duška jako hodi-nář. Já byl v kočárku a můj o dva roky starší bratr cupital vedle matky. Byli jsme prý na jižní straně Karlova náměstí, když sirény hlásily letecký útok bombardérů. Matka utíkala k protileteckému krytu, který byl naproti kostelu sv. Ignáce v parku. Bomby však začaly padat blízko nás na Emauzský klášter, na Faustův dům. Tlaková vlna převrhla kočárek a letoucí šrapnel mi trošku roztrhl krk u hlasivek. Celý život jsem měl potíže s hlasivkami. Když jsem například zaučoval nového pracovníka a musel jsem dlouho mluvit, pak jsem dva měsíce stále pokašlával. Až v 65 letech se mi hlasivky spravily tak, že už mi mluvení nedělá potíže.

Ludmila Navrátilová

TROSKY A POPEL

Na jaře 1945 mi bylo jedenáct let a chodila jsem do první třídy měšťanky ve Slezské ulici na Vinohradech. Ovšem „chodila“ je trochu silné slovo, kvůli nedostatku uhlí jsme v těch dnech vlastně do školy jen chodili občas pro

Gröbeho vila

Karlovo náměstí, z archivu Všeobecné fakultní nemocnice

úkoly a jinak jsme měli téměř stále volno. Na Popeleční středu, 14. února, jsem si dopoledne hrála s kamarádkou Marcelou v parku, a když se přiblížil čas oběda, rozezněly se po Praze sirény. Nebylo to ale nic neobvyklého, tak jsem v klidu došla domů do našeho suterénního bytu v Budečské. Tehdy Humboldtově ulici číslo 5. Sirény se ale tentokrát ozvaly po chvilce znovu a po několika minutách se najednou za oknem nějak zvláště setmělo. S maminkou jsme viděly, že vzduch za oknem je plný prachu. K tomu se přidal strašný hluk a kromě toho jsme viděly podivné záblesky něčeho, co se snášelo k zemi – v první chvíli jsem myslela, že z letadel shazují hořící sirky, což byl samozřejmě nesmysl. Po chvíli mě napadlo, že to budou asi zápalné bomby. Teprve po letech jsem se dozvěděla, že šlo o odlesk hliníkových pásků shazovaných z letadel, jejichž účelem snad bylo zmást radary. Krátce nato bylo slyšet první výbuchy, přímo explodovat nějakou bombu jsme ale neviděly – což asi bylo jedině dobře, neboť jsme se s maminkou

Roh ulic Mánesovy a Kanálské

dívaly ven skrze zavřené okno. Zpětně je mi jasné, že to byla velká hloupost, kdyby tlaková vlna vyrazila sklo, mohly jsme obě špatně skončit.

Ten den měla má babička pohřeb, navzdory nebezpečí jsme se tedy s maminkou vydaly na Olšanské hřbitovy. Pamatuji si, jak hořela Vinohradská synagoga, která stála za rohem našeho domu. Všude byl chaos, mnoho domů hořelo, některé už se zřítily, poplachové sirény stále houkaly a do toho jezdily po Vinohradské ulici, tehdy se jmenovala Schwerinova, sanitní a hasičské vozy, také se zapnutými sirénami. Byla jsem z toho všeho hrozně vyděšená a prosila jsem maminku, abychom se vrátily domů, ale maminka to odmítla a trvala na tom, že se pohřbu musíme zúčastnit.

Na pohřeb samozřejmě dorazilo jen velmi málo lidí, byli jsme rádi, že vůbec přišel kněz. Ulevilo se nám, když jsme se na hřbitově potkaly s tatínkem, který doprovázel dědečka ze Žižkova. Zatímco kněz hovořil, slyšeli jsme zdálky palbu z protiletadlových děl. Ten zvuk mi utkvěl v paměti ještě více než výbuchy leteckým pum a dodnes špatně snáším silvestrovské oslavy, kdy lidé odpalují do vzduchu všelijaké rachejtle a petardy. Chápu, že to k oslavám Nového roku patří, ale nemohu si pomoci.

Z pohřbu jsme se vraceli Mánesovou ulicí, jasně si vzpomínám na hořící dům na rohu ulic Mánesovy a Kanálské (dnešní U Kanálky). Před domy v Mánesově ulici stáli či seděli lidé, kterým se podařilo zachránit jen pár drobností, obzvláště si vybavuji vynesené stoly a přes ně přehozené peřiny. Všichni ti lidé měli ve tváři výraz naprosté bezmoci a prázdnoty. Nevím, jestli všichni byli Češi nebo zda mezi nimi byli i Němci, pamatuji si jen jejich zoufalství, kdy během chvíle přišli o své domovy a netušili, co se s nimi bude dít dál.

Později jsem se dozvěděla, že bomby zasáhly i naši školu. Místnost, kde sídlila má třída, dostala přímý zásah. Nechci ani myslet na to, co by se stalo, kdyby byl uhlí dostatek a my bychom normálně seděli ve škole... I tak jsem při náletu přišla o tři spolužačky, jejichž jména si dodnes pamatuji – Marie Vosecká, Věra Váchová a Irma Hochmannová. Víím, že je to možná poněkud nepatřičné, ale v paměti mi utkvěl i takový detail, že jsme ve třídě měli výstavku našich výtvorů z předmětu ručních prací, kam učitelé zařadili také můj límeček (že patřil k nejhezčím výrobkům z celé třídy, byla spíše zásluha mé maminky, než má vlastní). Tenkrát mě dosti mrzelo, že límeček vzal, stejně jako celá místnost, zasně.

Po zbytek války jsme chodili do ostatních vinohradských škol, naše škola byla znovu otevřena až po prázdninách. Že do druhé třídy měšťanky půjdu už v osvobozeném Československu, jsem samozřejmě onu mrazivou, byť slunečnou únorovou středu vůbec netušila...

Marie Lhotáková

JAK JSEM SE PODRUHÉ NARODILA

Bylo mi ten den bez jedenácti dnů jedenáct let. Chodívala jsem občas do družiny, která byla poblíž našeho domu. Dělávali jsme si tam bramborový salát – do kterého jsme měli kromě brambor jen ocet, trochu hořčice a kousek cibule. Přes to málo to byl nejlepší salát mého života. Taky tam voněl čaj s mlékem, oslazený cukernatým řepným medem. Lahůdka. Med chroustal na jazyku a na chlebu to byla pochoutka. Pořád to mám v paměti.

Ten den – 14. února 1945 – jsem měla přijít domů k obědu ve dvanáct. Stačilo mi pár minut na cestu domů, ale já jsem se rozhodla (a dodnes nevím, jak bylo možné, že jsem to udělala) odejít z družiny domů už po jedenácté hodině. Maminka se divila, ale oběd už měla, tak jsme chtěly začít jíst. Rozhoukaly se sirény – akutní poplach. U dveří jsem měla připravený svůj kufrík první a poslední pomoci, v něm panenky, ručník, mýdlo, kostky cukru, sirky, svíčku, baterku, tužku, sušenky od maminky, knížku, nějaké prádlo... S kufríkem jsem běžela ze schodů – bydleli jsme v pátém poschodí, za mnou za chvíli běželi všichni, kdo byli zrovna doma. Theodor Pištěk s manželkou Máňou, jejich děti, Doda a Andulka, moji kamarádi a spousta dalších lidí z velkého činžáku. Sešli jsme se ve sklepe, už jsme

Rumunská ulice tehdy a dnes

tam měli svoje místa. My s Andulkou jsme si sedaly na kuffíky mezi dvěma silnými stěnami, kde byly průchody do dalších sklepů, a kde prý hrozilo menší nebezpečí, kdyby dům dostal zásah. Sirény houkaly a z dálky už byly slyšet rány, jak bomby dopadaly na Prahu. Když na nás dospěli chvíli nedávali pozor, vylezly jsme s Andulkou ze sklepa a opatrně jsme se šly dívat ze dvora na nebe, které křížovaly bombardéry. Dodnes slyším jejich dunivý, bručivý zvuk.

Nálet skončil, náraz bylo ticho. Všichni jsme vyšli na ulici. Rohový čínžák vedle družiny ležel v rozvalinách, v prachu a kouři. Bylo to tak, že kdybych šla domů až v tu chvíli, kdy jsem jako obvykle měla jít, nikdy bych nedošla...

Ten den jsem se podruhé narodila. Takže slavím narozeniny hned dvakrát – 14. února a potom 25. února. Tento den mi ovšem pokazil rok 1948, a nejen mně, nám všem a na hodně dlouhou dobu.

Další den mě moje maminka vzala na procházku, abychom se podívaly, co se kde stalo. Došli jsme až ke Grébovce. Pamatuju, že ulice Nad Petruskou byla v troskách a spousta domů kolem byla nějak zasažená, některé i srovnané se zemí. Vzpomínky to nejsou pěkné – ale ani po tolika letech nezmizely.

Narodila jsem se u Apolináře – na Královských Vinohradech bydlím, co jsem na světě. Zním tady každý strom a každý kámen. Jsem patriotka a jsem na svoji Prahu 2 pyšná!

Josef Piskáček

HRŮZNÝ ZÁŽITEK

V době náletu na Prahu – 14. února 1945, mně byly tři roky. Bomba, která dopadla těsně před náš dům v Praze 2, v Ječné ulici – dům č. 14, čp. 510 – se zachytila na tramvajových trolejích a jenom proto vybuchla ne na zemi, ale ve vzduchu. Obrovská tlaková vlna silně otřásla naším domem a poškodila jej i vše v okolí.

My jsme stačili při vyhlášení poplachu za zvuku sirény seběhnout ze druhého patra domu dolů do sklepa. (Moji rodiče se mnou a se sestrou – dvouměsíčním miminem.) Tatínek se však rozhodl ještě vrátit do přízemí domu, aby zamkl elektro-obchod, ale to již nestihl a v obchodě ho zasypalo roztržštěné sklo, jak výlohové, tak z regálů. Všechno ho to zasypalo, našťásti však nezabilo. Ze zad mu v blízké nemocnici vyňali spoustu střepů, z nichž několik měl potom uschováno na památku v kovovém pouzdře na cigarety.

Dům byl hodně otřesen a poškozen. Prověřovala se jeho statika. Okna v bytech byla vytlučena včetně ráků. Omítky ze zdí, včetně fasády rozbité a opadané. Ze stropů v pokoji nám visel rákos. Přízemí, 1. i 2. patro – všechno zničené, včetně vybavení. Ostatní dvě poschodí také silně poškozená.

Po náletu jsme se museli přestěhovat k příbuzným do Truhlářské ulice v Praze 1, kde jsme zůstali do doby, než se alespoň to nejnutnější opravilo, abychom se mohli vrátit domů. Zážitek této hrůzy z dětství se mi připomínal a možná stále připomíná ještě dnes, pokud přijdu do sklepa.

Věra Burešová

ÚPRK DOMŮ

Myslím, že každý obyvatel naší dvojky zná budovu Raisovy školy ve Slezské ulici. Ale málokdo asi ví, že v této budově bývala před II. světovou válkou a během ní soukromá obchodní škola Cecilie Hlaváčové-Blochové. Ještě mi nebylo ani sedmnáct let a v červnu jsem se stala její absolventkou. Moje první zaměstnání bylo v Revizní a účetní kanceláři pana Augustina Seimla u náměstí Jiřího z Poděbrad. V den, kdy se uskutečnil nálet na Prahu, jsme s kolegyní po ohlášení náletu, kolem poledne, jako vždy stáhly roletu, která uzavírala vchod a okno do ulice, a vybalily kastrůlky, že si ohřejeme

Roh Slezské a Sázavské

Slezská ulice

Sázavská ulice s bývalou synagou

Sázavská ulice dnes

na kamnech oběd. Nikdy nás nenapadlo, že bychom měly jít do krytu. Pojednou tlaková vlna prohnula roletu, sklo se vysypalo do místnosti. Vzápětí jsme slyšely detonace, hluk, a to už jsme stály vedle sebe a nevěděly, co se začíná... Pojednou jsme slyšely, jak cosi děsivého propadá jedním patrem do druhého. Chvilku bylo ticho. Otevřely jsme dveře na chodbu. Nic jsme neviděly, prach, sutiny, rozbitá okna na dvorek a klapot podpatků, jak obyvatelé domu utíkali po schodech do krytu. Ukázalo se, že vedlejší dům ve Slezské ulici, se kterým náš dům měl společný vnitroblok, dostal přímý bombový zásah. Zmatek, hrůza, bezradnost. Náhle se objevil náš šéf a poslal nás domů. Já jsem neměla moc rozumu, ale chtěla jsem co nejdříve být se svou rodinou. Běžela jsem. Všude plno střepů, prachu, kouře, sanitky, lidé pobíhali. Asi jsem to všechno ani moc nevnímala, jen jsem to „brala“ na Tylák, Nuselskými schody, Nuslemi, Michlí. Bydleli jsme v Michelské ulici, která se vine do kopce, na rohu restaurace Sparta. Tam jsem vyděšená, špinavá, znavená tím sprintem padla živá mamince do náruče.

Eva Kauerová

BABIČKA NÁS ZACHRÁNILA DUCHAPŘÍTOMNOSTÍ

O náletu na Prahu 14. února 1945 jsem se dozvěděla od babičky. Byli jsme jeho přímí účastníci...

S rodiči a bratrem jsme bydleli na Vinohradech ve Šmilovské ulici č. 8 a babička s dědečkem ve stejné ulici, ale v č. 12. Z vyprávění babičky vím, že každý den v poledne kolem 13. hodiny chodila pro nás, děti, k nám, pak šla s námi do Grébovky. Toho dne, 14. února 1945, to bylo stejné jako každý jiný den, jenže do Grébovky jsme se tentokrát nedostali. Než nám maminka stačila vyndat kabátky ze skříně, ozvala se ohlušující rána a bomba prolétla pokojem. Maminku tlak vzduchu po výbuchu vrazil do skříně a nemohla se dostat ven. Babička s námi stála v předsíni a nevěděla, co se stalo. Instinktivně nám schovala hlavy do klína, abychom nevdechovali prach, a čekala na někoho, kdo nás osvobodí – snese – schodiště bylo rozbité. Za nějakou dobu nás vyprostili, ale maminka zůstala zaklíněná ve skříní a půl hodiny nemohla ven. Uprostřed pokoje se po dopadu bomby udělal velký kráter, který pak maminka zázrakem obešla a vyběhla z baráku celá uprášená a zděšená. Nikdo z přihlížejících nevěřil, že by v baráku byl někdo živý.

Vinohradská ulice po náletu, foto MUDr. Ota Egert

Opravdu to byl zázrak, že maminka nepřišla o život. Tatínek s dědečkem byli v práci a byli rádi, že jsme to všichni přežili. Chtěla bych poděkovat babičce, která už nežije, že nám svou duchapřítomností zachránila život.

Ing. Ota Hajný

VZPOMÍNKY, KTERÉ NIKDY NEVYBLEDNOU

Dávno tomu, již dávno... Vzpomínky, zvláště ty pouze sdělené, zpravidla časem „vyblednou“ – jsou-li ošklivé, snad je to i určité milosrdenství lidské paměti. Mezi ně bohužel nepatří moje osobní na 14. únor 1945: Všechna ta léta od té doby se mi každý rok znovu palčivě připomínají. A to ještě nejsou pro mne úplně tragické...

Byl jsem nemocen již několik dní a 14. února 1945 ve 12:25 jsem dokonce spal. Ten čas pak děsivě ještě po mnoho let ukazovala na Emauzských hodinách hodinová ručička. Již brzy po konci války byla vypsána sbírka „Přispějte na záchranu Emauz“. Realizace obnovy se pak ale vlekla a vlekla.

Vzbudilo mne bušení na dveře. Sousedka, která věděla, že jsem doma sám, na mne volala: „Hoří Emauzy!“ My jsme měli okna jen do dvora – a mám je dosud – a tak jsem šel k ní, věda, že mi maminka slíbila, nemocnému, že mi přijde ohřát na plynu oběd, což jinak už od nějakých mých devíti let nečinila. Odběhnout si každý den z Ringhoferky na Smíchově na hodinu domů naprosto nepřicházelo v úvahu. Na ten den však pana prokuristu, který už začínal být s blížícím se koncem války trochu vlídnější, uprosila.

Málem ji to stálo život – a tátu mi zavraždili Němci... Přišla dost brzy, ještě jsem ani nezačal být neklidný. S obvazem kolem kotníku se tvářila jakoby nic, a tak jsem ani nebrečel. Šlo, doslova, o centimetry. Na náměstí Pod Emauzy ji srazila tlaková vlna a ucítla bolest v kotníku. Poskytli jí první pomoc v zadním traktu dnešního MPSV. Zdržovat se nenechala a šla domů ke mně. Teprve v mé dospělosti mi řekla, že vedle ní ležel mrtvý mnich, zřejmě z Emauz, kde byl zřetelně označený vojenský lazaret. K večeru se šla zeptat hasičů, zda požár Emauz do noci uhasí. Řekli jí, že ne. Tak mne probudila a šli jsme spolu na fantastickou anabázi, ne však tak úsměvnou, jako byla ta údajná Švejkova. Jelikož hořelo i v ulici Na Moráni, šli jsme na Palackého most. Na novoměstské straně zmizely bájně postavy českých dějin (jejich repliky jsou dnes na Vyšehradě), ozdobná kamenná koule (50 kg? 100 kg?) tlakovou vlnou odlétla až na náměstí Pod Emauzy a po pár metrech byl v Palackého mostu veliký kráter skrz do Vltavy. Před ním stála jakási hlídka s rozpaženýma rukama, po chodníku nás ale nechala přejít. A pak jsme šli přes Smíchov na Malou Stranu, pak na Staré Město, do Karlína, na Žižkov a posléze na Vinohrady do Záhřebské ulice ke strejdovi – oba vyčerpáni. V Záhřebské ulici byl bombou zasažen „jen“ vedlejší dům.

Druhý den šla maminka do nemocnice na Karlovo náměstí. Lékař, který jí kotník vyšetřoval, přivolal dnes již legendárního chirurga prof. Jiráska. Ten, ač musel být značně unavený, přednesl mamince útěšnou řeč: „Máte hluboko v kotníku kus oceli. Je to kvalitní švédská ocel. Rozhodl jsem se, že vás nebudu operovat, mohla byste ochrnout. Nebezpečí z prodlení není a vy budete mít jako žena tu výhodu, že vám ten kotník bude ohlašovat změnu počasí a budete vědět, co si máte připravit na sebe.“ Měl pravdu, ten skvělý chirurg. Kotník občas trochu zabolet, ale maminka vůbec nekulhala a ta ocel odešla s ní až za více než 40 let.

To nejhorší mne ale teprve čekalo: za pár dní jsem šel do školy (ostatně v té době tzv. „uhelné prázdniny“ bývaly dost často) a paní učitelka s námi, vyděšenými a smutnými, plačícími dětmi držela – poprvé v mém životě – minutu ticha za naši spolužačku Janičku, která zahynula v domě na Rašínově nábřeží, kde dnes stojí Tančící dům. Děsivá proluka mi to připomínala ještě mnoho let. Už je to dávno, co jsem se zeptal vysokého armádního důstojníka na tu chybu v navigaci. Řekl mi, že k chybě dojít mohlo, a tím se eskadře prodloužila trasa k návratu na základnu. Nemohlo však dojít k tomu, aby si letci za bílého dne spletli Drážďany s Prahou. Cituji: „Bombometčík, který by si spletl železniční most s Palackého mostem, by musel mít oko z Kašparovy krávy.“

Je samozřejmé, že o shoení bomb nemohli rozhodnout bombometčíci ani velitelé letadel. Musel jej nařídít minimálně velitel eskadry zřejmě s cílem ulehčit letadlům, aby vystačila s pohonnými hmotami. To ulehčení jistě ale šlo provést někde v polích...

A tak nezapomínám a neodpouštím!

Marie Bauerová

NÁLET

Jsem pamětnice 14. února 1945, ročník 1930. Nastoupila jsem jako úřednice do kadeřnictví na rohu Ječné a Lípové (Pivovarský dům). Byla jsem v podnájmu u známých v Malé Štěpánské. Ten nálet byl opravdu kolem poledne. Houkaly sirény, ale do krytu se nechtělo nikomu z personálu. Jenže náčelník domu procházel byty a provozovny a muselo se jít. Kryt byl o dvě patra niž. Bomba padla před krám, do telefonní budky v Ječné ulici a způsobila zde kráter. Výlohy vytlučené, prach se dostal až do krytu, třásla jsem se strachy...

Pracovala jsem s dcerou bytné a hned po skončení náletu pro nás přišel její otec. Když jsme se vrátili domů do Malé Štěpánské, okna byla vytlučená, všude spoušť. Na rohu naší ulice byla hospoda, půlka byla po náletu v sutí. Jedna paní z toho domu si v krytu vzpomněla, že si zapomněla vzít peníze, tak se pro ně vrátila a ono jí to i s domem vzalo s sebou. Emauzy hořely... Nevím, jak to se všemi dopadlo, oběti z okolí byly pokládány do kostela sv. Ignáce k identifikaci.

Královské Vinohrady byly náletem postiženy nejhůř

Ing. Josef Pícha

PROŽÍVAL JSEM TO ZNOVU A ZNOVU

Žil jsem s rodiči v Mánesově ul. č. 44 od roku 1940. Ale po část doby válečné a zároveň předškolní jsem pobýval u prarodičů v lesní hájovně na Českomoravské vrchovině. V lednu 1945 jsme však s maminkou přijeli do Prahy, abychom zde spolu s tatínkem oslavili mé šesté narozeniny. Otec v té době pracoval v pojišťovně na Václavském náměstí. A přišel čtrnáctý únor, bylo krátce před obědem, díval jsem se z okna kuchyně ve třetím patře, směrem do dvorního traktu. Maminka byla u kuchyňských kamen, vařila. Tu jsem spatřil přilétající letadla a volal jsem: „Mami, letí, letí!“ Zazněly detonace, nastala tma. Tlaková vlna mne přenesla přes kuchyň a zády „přilepila“ na kachlová kamna. Byl jsem něco málo popálen. Podařilo se nám sejít do krytu, resp. do sklepa domu. Zde jsem slyšel mnoho křiku, odtud jsem pak viděl oba protější domy v plamenech. Dnes (na Vinohradské) je v těchto místech budova jedna a sídlí v ní finanční úřad. Zasažen byl i sousední dům v Mánesově č. 46. Polovina domu se sesunula a sutiny přehradily ulici. To jsem spatřil ale až později. Tyto úděsné prožitky jsem pak po dlouhou dobu prožíval znovu a znovu ve svých snech. Nikomu bych to nepřál!

ThDr. Jiří Huber

PRACH JSI...

Vzpomínku na tento den mám stále živou. S ní mám spojenou další neméně pozoruhodnou... Bylo mi tenkrát třináct let a s rodiči jsem bydlel v Mánesově ulici poblíž Jiřího náměstí. Jako chlapec jsem ministroval v blízkém kostele Nejsvětějšího Srdce Páně. V onen zmíněný den 14. února byla shodou okolností právě Popeleční středa, začátek postní doby. V ten den kněz žehná čela věřících popelem a říká při tom: Pamatuj, človče, že prach jsi a v prach se obrátíš. Jako by tato slova předznamenávala něco, co za krátký čas nastalo.

V onen tragický den jsem se vrátil z kostela domů, když kolem poledního záhy po zaznění sirén ozvala se ohlušující rána, stěny domu se zachvěly a vysypala se všechna okna do ulice. Šikmo naproti našemu domu na rohu ulice U Kanálky a Mánesovy byl zasažen rohák, bomba proletěla domem

a polovinu jej zbořila. Nešťastnou náhodou to tam zabilo mého o rok staršího kamaráda i s jeho otcem. Oba se šli po zaznění sirén podívat ze zvědavosti před dům, tak jako mnozí jiní, a to je stálo život. V posledních letech války byly totiž často ječivým hlasem sirén ohlašovány nálety, k bombardování však v Praze nedocházelo, a proto lidé byli málo ostražiti. Většinou do krytů nechodili, stáli venku a snažili se na nebi zahlédnout přelétávající letadla. Tentokrát však na to řada lidí doplatila svým životem.

Ještě dlouho potom jsem stále cítil onen charakteristický pach ze spáleniště a zůstává ve mně stále vzpomínka na známé memento Popeleční středy, které se tak u mnohých osudově naplnilo.

Lída Valenová

VZPOMÍNKA ZE ZÁMOŘÍ

V roce 1964 emigroval můj strýc s celou rodinou do Ameriky. Já jsem v té době bydlela s rodiči na Vinohradech v Rybalkově ulici. V roce 1986 nám bylo sděleno, že se bude budovat tzv. Vinohradský trojúhelník, který měl být nad Riegrovými sady, a že se musíme vystěhovat. V té době už jsem byla vdaná a s dítětem. Na třetí pokus jsem si vydupala, že zůstaneme v Praze 2. Byl nám přidělen byt v Malé Štěpánské. A tím se dostávám k náletu. Svoji novou adresu jsem poslala strýcovi do USA a ten odpověděl, že v tom domě bydlel jeho strýc v prvním patře, že v době náletu byl nemocen v posteli a že bomba naštěstí zasáhla druhou část domu. My bydlíme též v prvním patře, ale zřejmě v té části, která byla bombardovaná a dostavěná. Pro zajímavost ještě dodávám, že bratranec, který odešel se strýcem v patnácti letech, do Čech přijel po revoluci na třídní sraz, potkal se se spolužačkou, vzali se a už tu zůstal. Bydlí také v Praze 2.

Drahomíra Šlechtová

RÁNA Z JASNÉHO NEBE

Přišlo to doslova z jasného nebe. Na začátku roku 1945 žila Praha ve znamení sirén tří stupňů: výstraha, poplach, konec poplachu. Pražané pomalu otupěli a do krytů moc nespěchali.

Vinohradská třída u ústí Sázavské

Dnes zde stojí budova Finančního úřadu Prahy 2

Tenkrát mi bylo 19 let a jako studentka gymnázia ve Slezské, zavřeného gestapem pod záminkou protistátní provokace, jsem byla „totálně nasazená“ jako tramvajačka ve vozovně Pankrác.

Toho dne jsem měla službu ve vozovně od 12 hodin jako záloha pro střídání směn. To byl čas, kdy se poplašné sirény ozývaly nejčastěji, a muselo se do krytu. Toho čtrnáctého byla jasná obloha a tedy poplach pravděpodobný. Do práce jsem tedy nespěchala. Všechno se seběhlo bleskově. Sotva jsem vyšla z domu, přivalil se hluk letadel, v němž skoro zanikaly sirény, a zároveň zahřměly ohlušující blízké výbuchy a nato silné souvislé bombardování.

Nevím, jak dlouho to trvalo, než odhoukali konec. Vozovna Pankrác dostala zásah, byli tam ranění i mrtví. Snad jsem se tehdy podruhé narodila a malé zdržení odchodu mi zachránilo život. Jasná předjarní obloha a klamavé zkoušky sirén mě však strašily ještě po mnoha předlouhých letech.

Anna Křivanová

VYUČOVÁNÍ TÍM PRO NÁS SKONČILO

Ten den jsem se už vrátila ze školy – chodila jsem do 3. třídy Raisovy školy ve Slezské ulici a bydlela na začátku Italské.

Na houkání sirén jsme si už zvykli, a nebrali jsme je moc vážně. Do sklepa jsme nechodili. Ale ten den to najednou začalo bouchat hodně blízko. Seběhly jsme se všechny – maminka a sestry – a v tmavé chodbě uprostřed domu a se strachem poslouchaly, co se kolem nás děje. Bomby padaly všude kolem, slyšely jsme tříštění skla na schodišti a bylo nám hodně úzko. Naštěstí se nám nic nestalo. A štěstí měl i náš táta, který se zdržel u kolegy na Francouzské ulici a zůstal v jejich krytu. Po cestě, kterou se měl vracet domů, ležely po náletu domy v troskách a zely krátery po bombách.

Bohužel na to doplatily dvě mé spolužačky – Adriena Antoni bydlela proti Vinohradskému divadlu a zasáhly ji střepiny rozbitého okna, vykrvácela. Libuška Kučerová se právě vracela ze zkoušky dětského rozhlasového souboru, když ji u „Tabákové reže“ – dnešního ministerstva zemědělství na Slezské – zasáhla tlaková vlna výbuchu a zabila ji. Bylo to moje první setkání se smrtí někoho, koho jsem znala, a dodnes jsem na to nezapomněla.

Když jsme pak po náletu vyšly ven, viděly jsme tu zkázu. V naší ulici zničený dům, na náměstí u kostela sv. Ludmily krátery, pobořené divadlo,

kousek dál zničená synagoga. I naše škola dostala zásah. Pro nás tím vyučování skončilo a pro úkoly nám od té doby chodili rodiče.

Do školy jsem začala zase chodit až po květnové revoluci. Vybombardovaná „Raisovka“ zůstala dlouho uzavřená – náhradní škola byla „až“ u vodárny, v Kladské ulici. Nálet byl pro nás poučením, až do konce války jsme při každém zahoukání sirény poctivě chodili do sklepa. Na hlášení o letecké situaci si pamatuji dodnes: „Nad říšským územím není žádný nepřátelský bombardovací svaz. Opakuji...“ Toto hlášení si český humor upravoval po svém: Nad říšským územím lítají kufry s uzenyým. Ich wiederhole – hod sem kufr, a ať už je dole!

Jiří Železný

BYLA TO PŘEDTUCHA, NEBO JEN NÁHODA?

Tuto příhodu znám z vyprávění svého otce, a nyní se chci o ni podělit se čtenáři Novin Prahy 2. V Šumavské ulici č. 4 žili v prvním patře starší manželé. Paní byla velice nemocná a špatně se pohybovala, a tak větší část dne trávila v posteli v ložnici. Manžel se o ni pečlivě staral a vařil obědy, které jí nosil do ložnice.

V onen osudný den, 14. února 1945, když byl čas k obědu, manželce řekl, že je oběd již uvařen a že jí ho, jako vždy, přinese do ložnice. Paní se však nečekaně rozhodla, že půjde do kuchyně ke stolu, kde si oběd sní. Zřejmě zde zafungovala nějaká předtucha, protože jen odešla do kuchyně, ozvala se strašná rána a její postelí proletěla letecká puma, která skončila až v přízemí, kde je dodnes patrný uražený kus žulového schodu. Protože nevybuchla, museli být všichni obyvatelé domu a okolních domů evakuováni a pumu museli být zneškodnit zajatí Němci. Tak jí vlastně rozhodnutí změnit svůj zvyk obědvat v ložnici zachránilo život.

Blahoslav Košťák

NA HOŘÍCÍ PRAHU BYL ÚDĚSNÝ POHLED

Bydleli jsme na kraji Smíchova v Radlické ulici. Za měsíc jsem měl mít čtrnácté narozeniny. Byl jsem doma, protože se do školy chodilo jen pro

domácí úkoly. To bylo kvůli nepřátelským náletům a pak také proto, že v četných školách v Praze byly zřízeny vojenské lazarety.

Vál silný nárazový vítr, ale byl krásný slunečný den s modrou oblohou, ačkoli byl teprve únor, tedy přesně 14. února roku 1945. Aniž by předcházelo přípravné dlouhé kvílení sirén ohlašující letecký poplach, chvíli po poledni sirény náhle třikrát krátce kolísavě zahoukly, což byl signál „aktivní letecké nebezpečí“. Vyběhl jsem na balkon podívat se, co se děje. Bylo slyšet hluboké hučení leteckých motorů a na modrém nebi se od Radlic ke Smíchovu blížily stříbřité americké bombardéry přísně uspořádané do pravidelné formace. Někdo nablízku křičel: „Něco házejí!“ Vidím: od čelních letadel se oddělily kouřové proužky a snašely se k nám obloukovitě dolů. Signální cílové pumy! To jsem ani nestačil domyslet, ozval se ohlušující třesk, skočil jsem zpátky, v předsíni popadl synka naší sousedky paní Malé a pádil s ním v náručí po schodech do suterénu, kde byl zřízen kryt. Nevelká dílna cukráře, pana Kremra, s oknem zabedněným dřevěnými fošnami, dílo domovníka pana Hlavsy, tesaře. Tam do toho přitní se nacpali postupně všichni z domu.

Hned po náletu jsme se spolužákem, který bydlel vedle na poště, Mirkem Peřinou, vylezli na „Pavák“, strmý, tehdy holý kopec tyčící se nad Smíchovským nádražím, odkud byla vidět Praha jako na dlaní. Stáli jsme tam jak zkamenělí. Byl to nezapomenutelný úděsný pohled. Na Moráni, v levém rohu Palackého náměstí, hořel výstavný, asi pětipatrový dům. Patrně došlo k porušení plynového potrubí, protože dům hořel jako svíce vysokým plamenem. Vpravo dýmal ohromný požár kláštera Na Slovanech. Kostelní věže ještě stály, ale brzy jsme byli svědky toho, jak se jedna postupně zřítila. Ve městě, směrem k Vinohradům byly vidět četné požáry. Neuvěřitelný pohled byl na vzdálenou hořící kulisárnu Národního divadla. Plameny tam šlehaly s černým dýmem do několikapatrové výše. Vydal jsem se pěšky do města. Palackého most byl uzavřen, dostal přímý zásah do posledního oblouku na novoměstské straně. Po obou koncích mostu tehdy stála na ozdobných věžičkách Myslbekova sousoší zobrazující výjevy ze starých pověstí českých: Libuše a Přemysl, Lumír a píseň, Ctírad a Šárka, Slavoj a Zábój. Odesly to hrubým poškozením. Tyto sochy po rekonstrukci jsou dnes umístěny na Vyšehradě. Do města jsem přecházel přes Jiráskův most. Tam mě odchytil strážník a poslal vyklízet nábytek z trosk protilehlého roháku Rašínova nábřeží. Byl to předtím krásný, rozlehlý, zelený secesní měšťanský dům. Dlouho tam po něm zůstala proluka. Dnes tam stojí ten známý Tančící dům. Směřoval jsem na Vinohrady, kde v Římské ulici bydlely rodiny našich přátel. Zabočil jsem kolem Vinohradského divadla a strnul při pohledu

do Římské. Dům Jednoty českobratrské stojící vedle Hasičáku tam sice ještě stál, ale v průčelí zela do shromažďovacího sálu v prvním patře obrovská díra. Puma letěla šikmo a šikmo zasáhla fasádu. Co se stalo s našimi přáteli?

To jsem se dověděl až dodatečně. Otec ohluchl. Dva sourozenci, mladík a dívka byli v době výbuchu v obývacím pokoji ve druhém patře nad sálem. Byli zasaženi smršti skleněných střepeň, které je poznamenaly na celý další život. Dívce zůstaly v obličejí jizvy. Mladík ztratil zrak levého oka. Následovaly četné chirurgické zákroky k odstraňování střepeň, které bloudily v těle. Dlouho potom, po letech ještě, vytáhli tomu mladíkovi ze zraněného oka velký střep. Ukazoval mi ho. Byl zašpičatělý, centimetrová velikost, sklo jemně zbarvené a pocházel z vázy stojící na piáně.

Vracel jsem se tehdy domů s četnými chmurnými otázkami. Od Vltavy jsem cestou spatřil na železničním mostě pod Vyšehradem dlouhou smutnou kolonu postav nesoucích všemožná ruční zavazadla. Vybombardování. Kráčeli zvolna po vnější lávce pro pěší na Smíchovské nádraží, odkud je patrně odvezou kamsi do náhradního ubytování. V noci jsme pak spatřili podivnou záři nad severozápadním obzorem. To v dálce hořely Drážďany.

Válka ještě tři měsíce pokračovala a pak se u nás na Radlické, jako na mnohých místech Prahy, vytrhávala dlažba a stavěly barikády. Nelze zapomenout, ani získat pravdivou představu z dějepisných příruček. Nemohu po tom všem snadno poslouchat politická doporučení, že za účelem osvobození je třeba dodat národům modernější zbraně. Nemohu to skousnout, ani když při tom prohlášení příslušný politik z pohodlného křesla vstane.

Ivo Hudec

VŠUDE, KDE JSEM S TEBOU CHODILA, TAM PAK PADALY BOMBY...

V ten den, na Popeleční středu válečného roku 1945, mně bylo právě rovných osm měsíců.

„Od rána bylo větrno a zataženo. Před polednem se ale vyjasnilo a vysvitlo i sluníčko. Proto jsem se s tebou v kočárku vydala do kojenecké poradny v nedaleké Raisově škole,“ vzpomínala později na onen den máma. „Nejprve jsme byli v poradně v Raisovce, pak na procházce v Riegráku, a pak jsem se ještě zastavila pro oběd v Radiopaláci. Bombardování začalo hned po našem příchodu domů okolo poledne.“

Nálet přišel bez ohlášení sirén. Teprve při prvních explozích dopadajících bomb se rozezněly poplachové sirény. Při prvních explozích bomb byli naši se mnou v pokoji. Výbuchy bomb v nejbližším okolí a tlaková vlna vyrazily v našem pokoji všechna skla v našem jediném velkém okně. Okamžitě bylo všude v pokoji plno střepů a prachu. Prach a střepy pokryly nejen moji postýlku, ale také mne.

Jedna z bomb dopadla necelých 100 metrů od našeho pokoje. Před necelou čtvrthodinkou mne tudy máma v kočárku vezla. Teprve při této zkáze a během dalších výbuchů bomb dopadajících jen několik desítek metrů od nás mne naši popadli a s připraveným zavazadlem utíkali z našeho prvního patra do sklepa. Otec pak okamžitě poté vyběhl na ulici, což bylo jeho povinností jako hlídky Protiletectvé ochrany.

„Jak se rozezněly sirény, popadl jsem přilbu a vyběhl ven. Mým úkolem bylo zavést lidi nacházející se na ulici do krytů. Ani jsem si venku u domovních dveří nestačil nasadit přilbu a už zazněly další výbuchy. Všude okolo mne to lítalo... Pak blízko vybuchla bomba, přišla vzduchová vlna a ta se mnou praštila o zeď našeho domu... jeden letící úlomek cihly mne pak poranil... začala mi téct krev z nosu, asi mi praskly v uších bubínky. Když jsem se dostal do domu, přišel další výbuch a na mne spadla část dveří... V našem bloku byl zasažen dům a mnoho dalších bylo v nejbližším okolí těžce poškozeno. Byli tam zasypaní lidé. Probíhaly záchranné práce...“ Později otec nám dětem často vyprávěl a já si jeho vzpomínky zaznamenával.

Jen chvílku před tím se máma se mnou vrátila domů. Opozdit se o pár minut, jaký asi by byl náš osud? Kočárek by se mnou pravděpodobně odlétl a nás zavalily trosky bombardovaných domů... Přežili bychom nálet na otevřené ulici?

Praha byla bombardována v pásu od Smíchova přes Emauzy u Vltavy a dále přes část Vinohrad až ke Floře. Nejbližší okolí našeho domu však asi bylo postiženo nejhůře.

„Všude, kde jsem s tebou chodila, tam pak padaly bomby. To jsme měli štěstí. Okolo nás to bylo všude vybombardovaný. Kolem nás, v každém bloku, byl vybombardován alespoň jeden dům, měli jsme rozbítá všechna okna, všude v bytě samý sklo...“ vzpomínala máma ještě po mnoha letech.

„Střechou na půdu našeho domu dopadly asi dvě či tři malé zápalné porcelánové bomby. Ty šestiboké porcelánové bomby byly plněné fosforem, kdyby se nárazem rozbily, fosfor by hned vzplál a vše kolem zapálil, byly asi 30cm dlouhé. Zápalné bomby jsme zlikvidovali a zaházeli je pískem.

K tomu jsme měli na půdě připravenou hromadu písku, lopatu a rovněž i kýbl s vodou. V domě byla i ruční vodní stříkačka,“ vzpomínal otec.

Před únorovým náletem spojenecké bombardovací letky Prahu jen přelétávaly. Při jejich přeletech často býval otec s dalšími členy PO na půdě a ze střechy domu se dívali na prolétávající letadla. U Radiopaláce jsme byli jen minuty před náletem.

Do únorového náletu lidé v našem domě po zaznění sirén do sklepa nechodili, avšak od tohoto katastrofického náletu, hned jak se rozezněly sirény, všichni okamžitě pospíchali do sklepa.

„Po tomto náletu pak všichni po zaznění sirén pospíchali do krytu v našem sklepě. I vaši s tebou. Tebe si pamatuji, měl jsi takový velký bílý prouťený kočárek. Několikrát jsme tam ve sklepě i všichni spali, vaši s tebou taky. Nesmělo se ležet u okénka, leželo se poblíž oblouků ve sklepě, tam je zdivo zesílené. Tam pod ty oblouky tě vaši vždy dávali, ležel jsi tam někdy i v necích...“ vyprávěl mi nedávno tehdejší obyvatel našeho domu, jen o několik let starší než já.

Rodiče předpokládali, že nezůstane při jednom náletu. Stále jsme neměli zasklené okno. Jako i ostatní vybombardovaní jsme měli jen to náhradní lepenkové zakrytí. Tolik skla k zasklení všech v Praze rozbitých oken prostě nebylo, a tak okna v domě byla zasklena až na jaře po obdržení poukázek na vydání skla. V únorovém mrazu se tak nedal náš pokoj ani pořádně vytopit.

„Máme okna vytlučena, dveře atd. poškozeny, takže to není pro naše devítiměsíční děcko ani moc obyvatelné, zvláště když se tam strhávají trosky, se střech padají kusy tašek, dřeva, železa a skel, pak ten prach a puch...“ líčil tehdy otec v dopise příbuzným naši neutěšenou situaci po bombardování.

A to vše způsobil smrtonosný náklad ani ne stovky amerických bombardovacích letadel, shozený koncem války během pouhých pár minut na Prahu.

Hana Lamková

PĚT MINUT, KTERÉ OTŘÁSLY PRAHOU

Proč jsou ty vzpomínky natolik živé? Protože jsou to vzpomínky na tolik mrtvých...

Čím víc se blížil konec války, tím méně jsme chodili do školy. Nakonec jen jednou týdně asi na dvě hodiny. Odevzdali jsme úkoly, dostali nové a šli domů.

Maminka právě zadělávala na buchty. Hodila jsem tašku do předsíně a oznámila, že jdu za Věrou. Kamarádství s Věrou Zendulkovou mělo velkou výhodu. Bydlela strategicky přímo v Riegrových sadech. Její tatínek tam byl zahradníkem a žili ještě s několika dalšími zaměstnanci v malém jednopatrovém domě ve spodní části parku. Dům dávno nestojí, pár let po válce ho zbourali. Jeho nejbližší okolí – to bylo naše eldorádo. Ten den se do stráně opřelo jarní sluníčko a litaly jsme s Věrou jen tak bez kabátů. Už nevím, na co jsme si tehdy hrály, ale v nejlepším se objevil tatínek-zahradník a volal, že oběd je na stole. Šla jsem si k nim pro kabát, abych mohla jít domů. Jestli jsme slyšeli sirénu, si nevybavuji. Nevěnovali jsme tomu pozornost, což bylo tehdy normální. Najednou se ozval hukot letadel a něco jako vzdálené hřmění. „Házejí bomby,“ vykřikl pan Zendulka. Rychle jsem koukla na nebe a uviděla ve výšce letadla, ze kterých opravdu cosi padalo! V mžiku jsme byli uvnitř. Vběhla jsem do jejich kuchyně, která byla dokořán – ale uvnitř nikdo. Všichni včetně Věřiny maminky pádili rovnou do krytu. Že tu nějaký kryt mají a kde, jsem naprosto netušila. Vtom se ozval nepředstavitelný rachot. Blížil se a sílil a já v instinktivní touze se schovat, jsem se natlačila do úzkého prostoru mezi bokem skříně a zdi. To už byly detonace ohlušující, vyletěly všechny skleněné tabulky v okně a střepy, hlína a kamení padaly na prostřený stůl do talířů s bramborovými knedlíky a zelím. Tiskla jsem se mezi stěnou a skříní jako kočka v číré úzkosti. Pamatuji se, že jsem se modlila. A pak najednou nastalo naprosté ticho, doslova hrobové. Jen jarní větřík bezhlučně vzdouval potrhanou záclonku na okně. Do kuchyně přiběhl Věřin tatínek a odvedl mě do krytu. Ten vypadal dost pochybně. Byl totiž v přízemí – zrovna tak jako jejich byt. Byla to malá komora, která normálně sloužila jako domovní prádelna. Snad jen mrňavé větrací okénko z ní dělalo o trochu bezpečnější prostor pro případné přežití. Mimo jejich rodiny tam stáli ještě asi čtyři lidi včetně nějaké slečny, která se klepala v hysterickém šoku. Poměrně brzy sirény odhoukaly konec. Věřin tatínek šel se mnou domů. Bylo mi tehdy jedenáct, všude jsem dávno chodila sama, ale tentokrát se nedalo odhadnout, co mě může čekat. Chvátali jsme cestou necestou rozrytým parkem, ve kterém nebyla ani noha. „Škoda že to nespadlo támhle,“ prohodil pan Zendulka směrem k sokolovně, kde byla tehdy ubytovaná německá posádka. To už jsme byli na přední louce parku, důkladně rozvalené zásahem. Otevřel se nám výhled Třebízského ulicí dolů směrem k Mánesově a Vinohradské. Ve vzduchu byla oblaka kouře a na ulicích mraky lidí. Všichni neobvykle těkali a kmitali sem a tam, chvatně se shlukovali a stejně rychle rozbíhali jako mravenci, kterým právě rozhráblí mraveniště. Mezi nimi pospíchala k parku

moje maminka. A s ní slečna Olga Putzkerová, vedoucí našeho dětského rozhlasového souboru. Nechápala jsem, kde se tu bere, protože bydlela až úplně nahoře v Šumavské. Milovala nás jako svoje děti a teď kvapem obíhala celé Vinohrady, aby se ujistila, že se žádnému z nich nic nestalo.

Náš dům byl v pořádku. Když začaly padat bomby, maminka vytáhla nedopečené buchty z trouby, uhasila oheň ve sporáku a běžela do krytu. To už za ní řinčelo sklo z velikých chodbových oken. Když odhoukali, poslal domovník pan Kubíček všechny lidi nahoru zjistit, jestli někde nehoří. V našem bytě bylo černo kouřem, ale ten se naštěstí valil jen rozbitými okny z protějšího rohového domu proti Čechovým sadům, kde už silně hořelo horní patro od zápalných bomb. Ten dům pak prohořel až do prvního poschodí. Z druhé strany ze dvora se kouřilo z Maceškova uzenářství na Vinohradské, které dostalo plný zásah. Pan Kubíček a několik mužských, co nebyli v práci – (zřejmě bratři Svobodovi, kteří měli v přízemí chemickou čistírnu) – vyběhlo duchapřítomně na půdu. Tam už zápalná bomba prohořela do jednoho z bytů v pátém patře, kde nebyl nikdo doma. Pan Kubíček nezaváhal a rozbil dveře sekerou. Uvnitř byla naprostá tma, protože bylo zatažené zatemnění. Nájemníci bytu se zřejmě minili vrátit až večer. Hořela zatím jen postel s peřinami.

Před všemi byty byly povinně bedničky s pískem a kbelíky s vodou, což se teď vyplatilo. Domovník tak doslova zachránil dům a stal se hrdinou dne. Všude se nenašel někdo tak pohotový a na hasiče se stála fronta, když hořelo na tolika místech najednou. Pan Kubíček byl muž činu po všech stránkách. Na ploché střeše do dvora pěstoval za protektorátu králíky a domovinu – jak se tehdy říkalo tuzemskému tabáku. Vyběhla jsem za ním na střechu, odkud je perfektní přehled po všech vinohradských střechách. Z nesčetných míst kolem dokola stoupaly sloupy černého kouře. Taky ze synagogy, jejíž dvě věže s pohádkovými zlatými kupolemi tvořily do té doby tak výraznou dominantu našeho obzoru.

A pak se vrátil z kanceláře tatínek, kterého bombardování zastihlo při cestě k obědu na kraji Karlova náměstí. Přečkal tu zlou chvíli schovaný v nejbližším domě, do kterého mohl skočit. Poslední z rodiny se dostavil můj starší bratr. Taky neměl vyučování a byl u kamaráda na Jarově. Tam kupodivu neslyšeli vůbec nic. Po konci poplachu se v klidu vydal domů. Cestou zjistil, že nejedou tramvaje a rozrušení kolemjdoucí mu líčili, jaké je na Vinohradech boží dopuštění.

Konečně jsme byli všichni čtyři pohromadě. Odklízeli jsme střepy a narychlo zakrývali vytlučená okna. Máti zatopila ve sporáku, vyklopila z pekáče

polosyrové povídkové buchty, rozplácala je na placky a upekla přímo na plátech starého kachlového sporáku. Připadaly mi jak božská mana. V budoucnu jsem dokonce škemrávala, aby je maminka zase udělala, ale už nikdy se na jídelníčku neobjevily.

V noci byl další nálet na Dražďany. Když zaječely sirény, seběhlo se nás ve sklepě tolik, že kryt nestačil a museli jsme sedět i v uličkách mezi kójemi s uhlím na židlích přinesených z bytů. Trvalo tentokrát dlouho, než jsme se mohli vrátit do postelí. Nálada byla stísněná, ve vzduchu visel strach a nikomu nebylo do řeči.

Naše bezprostřední okolí se změnilo. Z některých domů zbyly jen kupy sutin. Jiné se podobaly velkým bizarním domečkům pro panenky, v nichž bylo vidět naráz všechna podlaží – každé jinak vymalované či vytapetované, s obrázky na zdech, sem tam stojícími kusy nábytku a různými až surrealistickými detaily.

Nezměnilo se jen místo – změnili jsme se i my. Ochutnali jsme skutečnou hrůzu války, a na to se nedá zapomenout. I když celá ta apokalypsa netrvala déle než pět minut. Někdo měl smůlu, jiný štěstí v neštěstí. Květa Sedláčková ze třídy zůstala stát s maminkou jen čistou náhodou v té půlce pokoje, která se nepropadla až do přízemí. A dvě ze spolužaček už nikdy do školy nepřišly. Nevím, kde zahynula Mařenka Vosecká. Druhou si už nepamatuju jménem. Domu, kde bydlela, se bomby sice vyhnuly, ale její maminka byla pradena a ten den zrovna pracovala na nějaké z těch neblahých adres. Jednátiletá dcera jí tam v kastrůlku přinesla jídlo a zůstaly tam obě.

Když jsem se ráno příštího dne probudila, moje první cesta vedla k oknu, jestli to všechno nebyl jen šeredný sen. Ale Maceškův dům ve dvoře nestál. Na jeho místě zela jen očázená díra jak po vykotlaném zubu. Vedle okna jsme měli na polici akvárium. Rybičky se v něm ladně poflakovaly jako by nic. Připadlo mi absurdní sypat jim dafnie, když včera všude kolem zahynulo tolik lidí. Ale pak mi došlo, že to je to nejrozumnější, co se dá udělat. Život se včera nezastavil – bylo nové ráno a bylo třeba nakrmit rybičky.

Marie Skřivánková

PO NÁLETU JSEM SKONČILA V NEMOCNICI

Bylo mi tehdy dvanáct let. V té době byly v Praze často ohlašované nálety, ale protože letadla vždy jen proletěla, nikdo jim nevěnoval pozornost. Byla

jsem právě na hodině klavíru, a když jsem odcházela, začala houkat siréna. Šla jsem přes Riegrovy sady domů, svítilo sluníčko a už jsme viděli v obrovské výšce na bezmračné obloze třpytící se svazy letadel. Najednou začalo peklo. Bylo vidět padající bomby, utíkala jsem pod svah a to mi zachránilo život. Byla jsem raněná, spadl na mne kus hlíny nebo kámen od bomb, které dopadaly nedaleko ode mne a cítila jsem velkou bolest v zádech. Z domu se sypalo sklo, při dopadu bomb vylétaly obrovské gejzíry zeminy, byla téměř tma a bomby dělaly strašný rámus.

Když to skončilo, šla jsem do nejbližšího domu a tam počkala do konce náletu. Maminka už mne hledala a hned jsem si šla lehnout. Večer přišel můj strýček-lékař, myslel, že mám poraněná žebra, později však zjistil, že mám buď natrženou, nebo roztržštěnou ledvinu. Bylo vidět, jak ho to polekalo a šel hned volat do nemocnice. Za delší čas pro mne přijeli zdravotníci. Odváželi mne na nákladním autě, na kterém byly přípevněny tři šibenice nad sebou a na nich šest nosítek. Cesta nebyla příjemná, měla jsem strach, že vypadnu. Každou chvíli jsme přejížděli trosky a kolem nás hořely domy. V nemocnici zjistili, že mám ledvinu jen prasklou a odvezli mne na pokoj. Za chvíli ale houkala siréna, a tak mne a všechny děti odnesli do krytu. To se stalo několikrát za noc, a tak nás potom v krytu už nechali. Vedle mne ležela osmiletá holčička, která bydlela v domě, na jehož místě dnes stojí Tančící dům. Jejich dům dostal přímý zásah a její matka, otec i bratr tam zahynuli. Té holčičce to nikdo neřekl, měla vnitřní zranění a nesměla jíst a tak pořád vzpomínala, že maminka právě vytáhla z trouby fazole, měli obědvat a kvůli náletu to už nestihli. Zajímal by mne její další osud. Mne pak odvezli na venkov, šest týdnů jsem musela bez hnutí ležet a ledvina mi srostla. Do Prahy jsme znovu přijeli až po válce. Chodili jsme s maminkou kolem vybombardovaných domů a bylo neuvěřitelné, že na krátkém zbytku podlahy, která zůstala po straně jednoho vybombardovaného domu, stála neporušená kredenc nebo židle a na zdi visely obrazy.

Miroslava Richterová

NEJSILNĚJŠÍM POCITEM BYL ÚDIV

V únoru 1945 mi bylo skoro šest let, bydleli jsme v Trojické ulici naproti kinu Vyšehrad. S rodiči jsme se šli po náletu podívat ven, co se děje. První, co si pamatuju, byla veliká záře – hořely malírný Národního divadla nad

botanickou zahradou. Z dále to bylo působivé panorama... Navíc botanickou zahradu jsem dobře znala, chodili jsme si tam hrát. Pak jsme tam nějaký čas nesměli.

Samozřejmě si pamatuju zasažené Emauzy, stojící vlastně hned vedle nás. Ale nejen Emauzy. Bomby zničily i řadu domků po levé straně ulice Pod Slovany, pokračující do Václavské. Od té doby se místu říká Bouračka. Vznikl tam malý parčík, kam dneska chodí lidé venčit psy, jde vlastně o jediné místo v Podskalí, kde se to smí. Od Bouračky na Palackého náměstí tehdy vedla chodba, kam lidé utíkali jako do krytu.

My s rodiči trávil v krytu ve sklepě našeho domu někdy celé dny i noci. Vždycky, když zahoukaly sirény, sbalila jsem komíníčka pro štěstí a utíkali jsme se schovat. V krytu jsme měli postele, peřiny, zařízení na vaření... Samozřejmě jsem se vždycky bála! S ničím jiným v životě se takový strach nedá srovnat. Snad jen, když jsem poprvé letěla letadlem (ale to míním spíš v žertu).

Po náletu 14. února byli všichni na ulici v šoku, vůbec nechápali, co a proč se vlastně stalo. I mým nejsilnějším pocitem byl údiv – ale jako dítě jsem se divila hlavně tomu, jak se tak najednou změnily budovy, které jsem znala. Později jsem se dozvěděla i o lidské oběti z naší ulice. Sousedé z nedalekého domu měli dceru, čtrnáctiletou dívenku, kterou i v pohnutých dnech konce války posílali na Smíchov na klavír. Na Popeleční středu si vzala noty, a když přecházela Palackého most, zabilo ji to.

Naši rodinu zasáhl nálet našťestí jen hmotně. Moje maminka měla malé květinářství v Ječné 18. Dole byl krám, nahoru po schodech dílna a kumbál, který zasáhla bomba taky. Když jsem se tam šla s maminkou podívat, spadlo na mě nějaké uvolněné prkno a sesypala se spousta skla, ale našťestí se mi nic nestalo. Ještě dlouho potom tam byl jenom kráter. Květinářství vybudovala maminka se svými sourozenci, kteří bydleli v Lípové ulici. Nakonec jim ho znárodnili komunisti, i když Zápotocký říkal, že malým živnostníkům se nic brát nebude.

Z konce války si pamatuju i ženy s ranci peřin a ubřečenými malými dětmi. Přišly se schovat do kina Vyšehrad před ustupujícími okupanty, kteří řádili na Pankráci. Viděla jsem i hořící Staroměstskou radnici. S rodiči jsme pak už o náletu 14. února 1945, pokud si pamatuju, nikdy nemluvili. Ani o konci války. Nějak jsme ty vzpomínky radši všichni vytěsnili. Málokdo si dneska uvědomuje, jak nezvyklé máme štěstí, že se tady už sedmdesát let neválčilo. Lidi pořád na všechno nadávají, ale toho, jak dlouho máme mír, si neváží.

PŘÍBĚHY DOPLNĚNÉ V ROCE 2020

Pavel Stupka ml.

PUMA UHAŠENÁ NA PŮDĚ

Můj otec v té době bydlel v Budečské ulici, kde jeho otec Oldřich a děd Norbert provozovali řeznictví. Nyní je zde restaurace. V době náletu zrovna usedali k jídlu, když se ozvaly sirény. Nálet přišel tak rychle, že sotva stačili utéct do chodby. Dům zasáhla puma naplněná fosforem. Naštěstí se ji podařilo uhasit na půdě, kde za tím účelem měli písek, protože vodou se hasit nedala. Dlažební kostky z ulice byly na jídelním stole až v druhém patře, protějším domu nálet utrl část fasády; bylo vidět do bytů, v jednom zůstalo stát piano... Otec pak šel pomáhat hasit dům na rohu Budečské a Vinohradské, který byl však později stržen a v 60. letech zde vystavěli nový. Při jeho výstavbě byly v sutinách nalezeny ještě pozůstatky obětí náletu, o kterých nikdo nevěděl.

Úklid následků bombardování trval ještě několik dnů a zapojila se do něj většina ulice, nejen obyvatel, ale i majitelů živností. Otce s bratrem ale ještě týž večer odvezli rodiče k babičce, která bydlela na vesnici u Jílového, a do Prahy se vrátili až v polovině května 1945. Návrat ale nebyl na dlouho. Řeznictví bylo zestátněno, rodina vystěhována z Prahy. Oldřicha komunisté v roce 1948 zatkli a v politickém procesu odsoudili na několik let do lovat v jáchymovských dolech uran. Jeho synové si pak cejch „syn třídního nepřitele“ nesli až do návratu demokracie v roce 1989...

Zdeněk Thoma

ZBOŘENÉ EMAUZY ZE STŘEŠNÍHO VIKÝŘE

Narodil jsem se 2. září 1938. Naše rodina žila ke konci druhé světové války v Praze na Smíchově, na tzv. Knížecí, v čtyřpatrovém činžáku na rohu Nádražní ulice a ulice Ostrovského (tenkrát se asi jmenovala jinak, ale to není podstatné).

Sirény ohlašující nálety jsme za války zažili hodněkrát, hlavně ke konci, kdy americko-anglické bombardéry pronikaly do hloubi německé říše, ale Praha byla vždy ušetřena, cíle byly jinde. Až na jeden fatální omyl, kdy letadla vysypala svůj náklad na město, jehož obyvatelé se už těšili na konec války a porážku nenáviděného okupanta.

Popeleční středa 14. ledna 1945 proměnila Prahu v ohnivě peklo. Mně bylo tenkrát šest let. Jako většina obyvatel domu jsme se po odhoukání náletu soustředili na půdě a střídali se na chatrném žebříku, kterým se dalo ze střešního vikýře dívat na Prahu. Dlouho jsem škemral, ať mě také pustí na žebřík, až mi to dovolili. A já jsem otřeseně koukal na panorama Prahy a kouřící trosky. Nejbliž byly Emauzy a Palackého most. Byla to ta realita, o které se sice s obavami mluvilo, ale kterou jsem si, a možná nikdo z nás, neuměl představit. Tak takhle vypadá bombardování a jeho následky! A právě proto jsme při náletech prchali do sklepa!

Nepamatuji si už, jaká byla intenzita náletů, ale varovné sirény houkaly ke konci války častěji. Nálety probíhaly většinou v noci. S otcem a starším bratrem jsme se pak vždy spořádaně odebrali do sklepení. Někdy jsme si hodili jen svetr přes pyžamo. Jenom moje matka, která byla statečná, se v posteli otočila na druhý bok a s prohlášením „kašlu na válku“ spala dál. Matka byla vůbec fenomén. Když přišla bouřka, tak otevřela dokořán okno a ukazovala mi, jak krásně hromy bouří, blesky úžasně prosvětlují oblohu a velice si užívala řádění živlů.

Pamatuji si, že do sklepa jsem si nosil malý batůžek se svými hračkami. A protože jsem požadoval, abych mohl také pomoci naší rodině, otec mi přidělil velkou kazetu se souborem stříbrných příborů. Cítil jsem se strašně důležitý, že kdyby nám ten barák nad hlavou zbourali, tak zachráním naši rodinu prodejem tohoto velkého bohatství...

Vzpomínka zprostředkovaná historikem Pavlem Kmochem

JMÉNA MRTVÝCH NAPSANÁ NA KOMÍNĚ

Bim-bam. Půl jedné. Zrovna jako tenkrát. Ve vzduchu bylo slyšet skoro neznatelné vrnění. Kluk se zaposlouchal. Vrnění se blížilo, vzápětí začaly výt sirény.

V tomhle městě to nebylo úplně obvyklé. Bombardéry se mu po celou válku v podstatě vyhýbaly. Sirény sice občas zaháněly lidi do krytů, když

se prolétající svazy k městu přiblížily, ale vždycky to bylo vlastně zbytečné. Lidé si už na jekot zvykli, neschovávali se a naopak se zájmem a zadostiučiněním sledovali vzdálené stříbrné čáry na obloze, hlavy zvrácené vzhůru. Dneska taky.

Ale dneska to bylo nějaké... jiné. Letěli níž, než kdy jindy, a blížili se. Vrnění přešlo ve vzrůstající hukot.

Kluk seděl v otevřeném okně podkrovního pokoje a vyhlížel letadla. Nebyl ve škole, už nějakou dobu se neučilo, ve škole teď bydleli vojáci. Táta vzhlédl od verpánku, kde si přivydělával opravováním bot, a podíval se z okna taky. Nebyli ještě vidět, ale byli slyšet, víc než obvykle. Máma zadělávala těsto na buchty a tvářila se ustaraně.

Představitelé městské části Praha 2 vzpomínají na oběti náletu u pamětní desky na Všeobecné fakultní nemocnici každoročně

Hukot se blížil, směrem od řeky. Za chvíli už nebylo skoro rozumět vlastnímu slovu. A najednou se do hukotu vmísilo podivné pištění. A pak výbuchy. „Běž do sklepa,“ řekl táta, „a hned. Utíkej. Jdeme za tebou.“

Začal sklízet rozdělanou práci, máma odložila mísu a sundávala si zástěru. Kluk se strašně lekl, vystřelil ze dveří a běžel ke schodům. Tohle není sranda, sakra... začal se bát. Hrozně bát.

Po schodech už běžely do sklepa dvě kamarádky z domu. „Utíkej, poběž za námi, bombardují,“ křičely přes rameno. Skákaly po schodech po dvou, už aby byly dole. Ze čtvrtého patra je to daleko, někdy hodně daleko, víc, než se dá uběhnout. Kluk zaváhal.

Domem otřásla prudká exploze někde v sousedství. O zlomek vteřiny několik dalších. Pár oken se vysypalo. Strach najednou nabyl zvířecích rozměrů. Kluk se na vrcholu schodů otočil a utíkal zpátky. Domů, do bezpečí, k rodičům. Táta otevřel dveře, kluk do nich vpadl. A pak rána. Obrovská rána, prach, cihly, tma. Dveře se vyvrátily, kluka to hodilo na zem v předsíni, chytil se táty za nohy.

Bim-bam. Půl jedné. Škaredá středa. Hodiny odbily. Rodiče je dostali ke svatbě, to už je přes deset let.

Dvěstěpadesátikilová puma zasáhla střechu. Rozrazila tašky a na půdě trefila bokem železnou traverzu. Ta byla silná a pevná, pumu odrazila do strany. Bomba prorazila podlahu půdy, ještě jedno nebo dvě podlaží a prošla zdí směrem do dvora. Teprve tady, když vyletěla ze zdi, vybuchla ve vzduchu. Polovina pětipatrového činžovního domu se zřítily. Sesulo se i schodiště a pohřbilo pod sebou obě děvčata.

Kluk se probral. Táta se držel za krvácející oko, do kterého se mu zarazil střepe z rozbitého okna. Oba od prachu, s modřinami a oděrkami, táta bez jednoho oka, kluk s podělanými kalhotami.

Soused se při náletu schoval doma do skříň. Teď lezl ven a chápal, že ho nezachránila skříň, ale snad Bůh, snad náhoda. Ještě několik hodin trvalo, než je Luftschutz pomocí dlouhých žebříků dostal z bytu, který zůstal spolu s pár dalšími trčet na vrcholu zbytku domu. Když kluk slézal po žebřících ze čtvrtého patra, držel si čepici mezi zuby, aby mu nespada z hlavy. Jenže zuby mu drkotaly hrůzou, čepice spadla dolů do sutin a už ji nikdy nenašel.

Druhý den se kluk šel podívat ke kamarádovi. Taky jim spadla na dům bomba. Prošla všemi podlažími a skončila u nich v kuchyni. Ležela na stole a syčela. Čekalo ji zneškodnění pyrotechniky. Ale ti toho měli v té době hodně. Další den bomba vybuchla.

Rodina se přestěhovala, kam se dalo, máma s klukem k příbuzným na venkov, táta ke známému. O práci tramvajáka přišel, oko se zachránit nedalo. Dům byl po válce opraven a rodina vyměnila podkrovní byt za přízemní.

A kluk celý svůj další život, když vzpomínal na dětství, dělil čas na „před bombou“ a „po bombě“. V tom domě, v Leflově 14 na Pankráci, zahynulo ten den čtrnáct lidí. Jejich jména byla dlouho napsaná na půdě na komíně. Možná ještě jsou.

Koukám na ty hodiny. Visí jinde, ten byt rodina dávno nemá, děda i babička jsou už dlouho po smrti. I já jsem ty hodiny dostal od mých rodičů ke svatbě. A koukám na mého kluka, který jejich bití poslouchá také od narození, stejně jako ten první kluk. Je jen o rok starší, než byl ten kluk tenkrát. Jedenáct let. Jen tomu prvnímu klukovi je už osmdesát. Je to můj táta.

Eva Hajná

BRATROVI ZACHRÁNILO ŽIVOT VIOLONCELLO

V březnu 2019 se mi dostala do rukou knížečka „Popel Popeleční středy“, kterou jsem okamžitě přečetla a která ve mně vyvolala vzpomínky dávno zasuté. Paní Ludmila Navrátilová tam píše, že tehdy jako jedenáctiletá ztratila tři spolužačky, jedna z nich byla Irma Hochmannová. Znali jsme ji i její rodiče, já si ji pamatuji jako velmi hezkou holčičku s dlouhými kučeravými vlasy (podle kterých vlastně byla identifikována). Běžela s kamarádkou z Riegrových sadů a tlaková vlna ji přehodila z rohu Blanické ulice přes Vinohradskou třídu, pár domů od jejího domova. Té dívence, co ji doprovázela, poranila střepina zle nohu, ale stačila se doplazit do našeho rohového domu, kolem mrtvého muže a mrtvé ženy. Zranění přežila, byla to dcerka uhlíře z Mánesovy ulice. Tehdy jsme se více v okolí našeho bydliště znali. Tehdy se znovu narodil také můj šestnáctiletý bratr Zdeněk, který se vracel z hodiny violoncella, a právě to mu zachránilo život. Violoncello, které nesl na boku, bylo zcela zničeno a mrtví kolem něj byli dokladem toho, že by bez něj smrti také neunikl. Po letech se můj starší bratr Dalibor sešel s člověkem, který mu řekl, že na Blanickou má špatné vzpomínky, protože tam zahynul jeho bratr nádražák, který se vracel ze služby, že tam

byla i mrtvá žena a mladý chlapec s hudebním nástrojem a ten prý přežil. Na to Borek řekl: „To byl můj bratr.“ I takové náhody se v životě stávají.

Já jsem se vracela s kamarádkou Ellou ze školy a byly jsme právě u Muzea, když zazněly sirény, tehdy nic neobvyklého. Chtěla jsem doběhnout domů, ale Ella mě přemluvila, abychom se šly schovat do baru v hotelu Juliš na Václavském náměstí, kde byl kryt. Tam jsme, dvě zvědavé osmnáctky, dorazily v okamžiku, kdy začaly padat bomby. Ellin nápad mi patrně zachránil život, neboť cestu domů na ulici bych asi nepřežila. Po chvíli přiběhl do krytu muž se zprávou, že Mánesova a Vinohradská hoří. Věděla jsem, že uprostřed toho bydlíme, a strach mě už neopustil.

U nás se zatím všechna okna do ulice i dvora roztříštila na tisíce kousků a byt se pokryl prachem. Babičku to odhodilo v ložnici na postel, našťěstí bez úrazu, a spolu s maminkou a bratrem Borkem pak spěchali do sklepa. Ve 3. patře se zastavil pro Naděнку Volencovou, která nemohla chodit, a tak jen sedávala u okna do dvora. Tam také uviděla šikmo padající bombu, která našťěstí nevybuchla, jen se zaryla do zahrádky vedlejšího domu.

Po skončení náletu jsem utíkala domů. Od Muzea už se mnou Ella neměla, mě pustili díky průkazu s mým bydlištěm. Navigovali mě Polskou ulicí, kde lidé vyhazovali věci na ulici, na dvoukoláku vezli bezvládné tělo – dokonalý zmatek, hrůza, chaos! Doběhla jsem až na roh Blanické, ale hrůza mě neopouštěla, měli jsme okna do Vinohradské třídy. Vrazila jsem do domu, kde mě přivítala naše paní domovnicková Skočná slovy: „Evičko, všichni jsou v pořádku, jenom Zdeněček má rozbité čelo!“ Ve 4. patře jsem se vrhla mamince do náruče a ta mě uklidňovala stejnými slovy. Až když jsem brášku spatřila, došlo mi, že to odneslo to violoncello. Mezitím u sousedů prohořel strop; my jsme nevyhořeli (na rozdíl od mnoha domů kolem nás) díky neohroženému sousedovi, kominíku Štorkánovi, protože sesbíral na půdě fosforové destičky, které se po určité doby samy zapalovaly. Z kanceláře pak dorazil domů i mamincin bratr, strýc Vilík, a tak jsme byli šťastně pohromadě celá rodina.

Následně jsme dostali výzvu, abychom opustili dům, právě kvůli té nevybuchlé pumě na dvorku. A tak jsme všichni přespali u tety v Kaprové ulici. Klece s kanárky a několika andulkami jsme vzali také s sebou, ale ta ptáčata veškerou hrůzu do rána nepřežila. Už se vůbec nepamatují, jak jsme v té zimě přežili v bytě my do doby, než nám byla zasklena okna.

Za rohem v Mánesově ulici bydlel náš strýc (nyní tam bydlím já). Došlo tam k odtržení jednoho traktu s byty, v přízemí pohřbil mladou

domovnickovu ženu a dvě malé dcerky. Z jednoho z těch zřícených bytů vyběhla paní, aby natočila na chodbě vodu (měli jsme povinnost mít za dveřmi kbelík s pískem a s vodou), a když se otočila, stála nad prázdnem. Byt se propadl do dvora, nenatočená voda jí zachránila život!

Několik let jsem pak chodila do práce kolem domu Mánesova 46, který se zřítíl, jako když ho odřízne. Na stěně sousedící se stojícím domem viselo obrovské zrcadlo v rámu – neporušené! A tak zůstalo několik roků až do dostavby tohoto domu. Po náletu jsme se ještě dlouho dozvídali o spoustě známých, kteří nepřežili... Ale i o těch, kteří přežili jako zázrakem, včetně paní, která se právě koupala a vyprostili ji z vody živou.

Ten nálet byl jednou z posledních hrůz války, jemuž předcházely ještě horší. Okupace, vraždění studentů v roce 1939, strašlivá heydrichiáda – pamatuji si, jak nás cestou do školy provázelo na ulicích hlášení z megafonů o těch, kteří byli zastřeleni, protože souhlasili s atentátem. Byli vraždění Židé, z třídy zmizela naše spolužačka, z domů židovští sousedé. Byly to strašné časy. Časy, které nám způsobili nepřátelé. A po pár letech vydechnutí jsme museli čtyřicet let prožívat režim, který má na svědomí tisíce vlastních lidí!! Važme si proto míru a doby, ve které ŽIJEME.

Karel Richter

PŘEŽIL JSEM V KRYTU ČERNÉHO PIVOVARU

Ten den 14. února 1945, tři měsíce před mými 19. narozeninami, jsem šel z návštěvy v budově Švandova divadla na setkání totálně nasazených herců konané ve Vinohradském divadle. Moje cesta vedla přes Jiráskův most Resslerovou ulicí kolem krypty Kostela, kde fašisté postříleli hrdiny popravu Reinharda Heydricha. Pár kroků za kryptou ke Karlovu náměstí se ozvaly sirény leteckého poplachu. V duchu si říkám: „Že by teď? Když je Hitlerova Třetí říše na kolenou a všechno se řítí ke konci...?“ V ten moment ale slyším podezřelé dunění rychle se blížící ve směru od Radlic. Nohy na ramena, jak se říká, a řítím se kolem VÚT doleva Karlákem do Černého pivovaru, kde byl protiletecký kryt. Tam už přibíhalo hodně lidí, taky tři maminky s kočárky. Tu a tam slyším to samé, co mě napadlo po zaznění sirén u krypty kostela – „co je to za nesmysl, v tuhle dobu ještě bomby a ještě k tomu na Prahu, která kalvárii války přežila...“ Ale to už

v krytu bylo slyšet dopady a exploze bomb. Atmosféra kolem mne jakoby zmrtvěla. Lidé se jen vyděšeně rozhlíželi.

Zanedlouho se opět rozezněly sirény a ohlásily konec poplachu. Vyběhl jsem rychle z krytu, v tu ránu ztuhnul. Nevěřil jsem očím. Uprostřed křižovatky po zásahu bombou tryskal ohromný proud vody. Písek, kameny ještě litaly vzduchem. Za tím pak v oblaku prachu hromada sutí po rohovém domě ulice Resslerovy a Karlova náměstí.

Na rohu parku stál takový vysoký chlap, řval a svolával lidi na pomoc k nemocnici vedle kostela sv. Ignáce. „Ty mladej,“ řval na mě, „ty pojď taky!“ Nemocnice to dostala z boku od parku. Na místě ještě v prachu plno zraněných a mrtvých lidí. Moje první setkání s mrtvými proběhlo nějak klidně. Asi to tak v tom krvavém zmatku bylo pochopitelné.

Po hodině námahy a úsilí špinavý, krví potřísněný jsem spěchal domů do Bubenče, kde jsme tehdy bydleli. Ještě s pocitem hrůzy jsem pak vyprávěl mamince svůj zážitek. (Táta byl zavržený.) Tak proběhlo moje setkání s bombami pro Matičku Prahu.

Pak za tři měsíce už stavění barikád v Terronské ulici, na nich pak jako pomocník kulometčíka, hned na to už člen partyzánské skupiny Velitelství Vašek. S nimi pak po setkání se sovětskými vojáky osvoboditeli a třech týdnech se skupinou Vašek nastal pro mne definitivní konec druhé světové války.

Věra Grundová

MAMINCE STŘEPINA Z BOMBY UTRHLA NOHU

Středa, 14. únor 1945 byl pro celou naši rodinu dnem hrůzy, který nás poznamenal na celý život. Moje maminka, paní Emilie Fišerová, v tento den byla zasažená částí bomby, která spadla na Emausy u Palackého mostu.

Kolem 11. hodiny dopoledne se vracela domů s mojí starší sestrou, které tehdy ještě nebyly tři roky. Při náletu zalehla na zem a svým tělem jí zachránila život. Lehla si na ni ve chvíli, kdy na zem začaly padat bomby z amerických bombardérů. Maminka byla navíc v pátém měsíci těhotenství. Střepina bomby jí při náletu utrhla nohu. Moje sestra (77) si dodnes pamatuje pohled, jak ležely na zemi a bota s nohou naší maminky ležela vedle nich.

Ve škole v Podskalské ulici bylo zřízeno centrum první pomoci. Tam mamince následně amputovali nohu při plném vědomí, nejdříve pod kolenem a posléze z důvodu infekce došlo k druhé amputaci nad kolenem. Tatínkovi tehdy nedávali příznivé zprávy. Verdikt zněl, že buď zemře ona, anebo nepřežije nenarozené dítě. Přes tuto nelehkou situaci to zvládla a porodila 26. června 1945 dítě. Byla jsem to já.

Před náletem jsme bydleli v Podskalské ulici ve 2. patře. Rodiče následně byt vyměnili za přízemní v ulici Na Hrobcí, aby to pro maminku bylo pohybově pohodlnější.

Chtěla bych, aby tyto řádky byly vzpomínkou na naši úžasnou maminku, která byla neobyčejně silná žena a přes svůj životní handicap nám se sestrou vytvořila krásný domov a dětství. Vzpomínáme na ni s láskou a obdivem, co vše musela v životě překonat. Dožila se necelých 60 let.

Vzpomínka amerického navigátora Melvina Darta

(z archivu režisérky Olgy Sommerové)

NÁŠ VELITEL TLAČIL NA PEDÁLY

14. únor 1945. Skvělé! Den svatého Valentýna. Nic, jenom srdce a květiny a všechna ta milá psaníčka, co posíláme nejbližším. Kromě toho, že tentokrát to nebudou květiny a nebudou při tom naši nejbližší. Tentokrát to budou Létající pevnosti naložené bombami, aby je doručily adresátům v Německu.

Bylo to časně ráno, co nás vzbudili a oznámili, že letíme na misi. To znamená, že nás čeká proklatě dlouhý den a dlouhý let! Cílem jsou Drážďany. Náletu by se měly účastnit tři perutě po dvanácti strojích, dohromady třicet šest Létajících pevností.

Stovky bombardérů letěly do Německa, jedna skupina vedle druhé, ve stejné výšce a stejnou cestou. Od ostatních skupin jsme se odlišovali pouze jedním. Náš vznešený velitel rád tlačil o trochu více na pedály. Laicky řečeno, šlapal na pedály trochu zostra. Když letíš o nějakých pět mil rychleji, než ostatní, potom letadlům před sebou buď rozdrtiš směrové kormidlo, nebo musejí uhnout. Pohnout s tak velkou formací není vůbec jednoduché. Letadla po tvých křídlech proto musejí vyvinout hodně úsilí, aby se udržela ve formaci. S pedálem stlačeným abnormálně k podlaze ti nakonec nezbude mnoho paliva pro zpáteční let. Stačí udělat

jeden náhlý manévr na jednu stranu a vzápětí druhý a již pilot proklíná velitele letu.

Byl jsem navigátorem na jedné z mnoha Létajících pevností, mojí povinností bylo vědět v každý moment, kde se nacházíme. Nejjednodušší metodou je podívat se na zemi a zorientovat se. Naneštěstí, když jsme přelétávali evropské pobřeží, pod námi nebylo nic, než neproniknutelná vrstva bílých mraků.

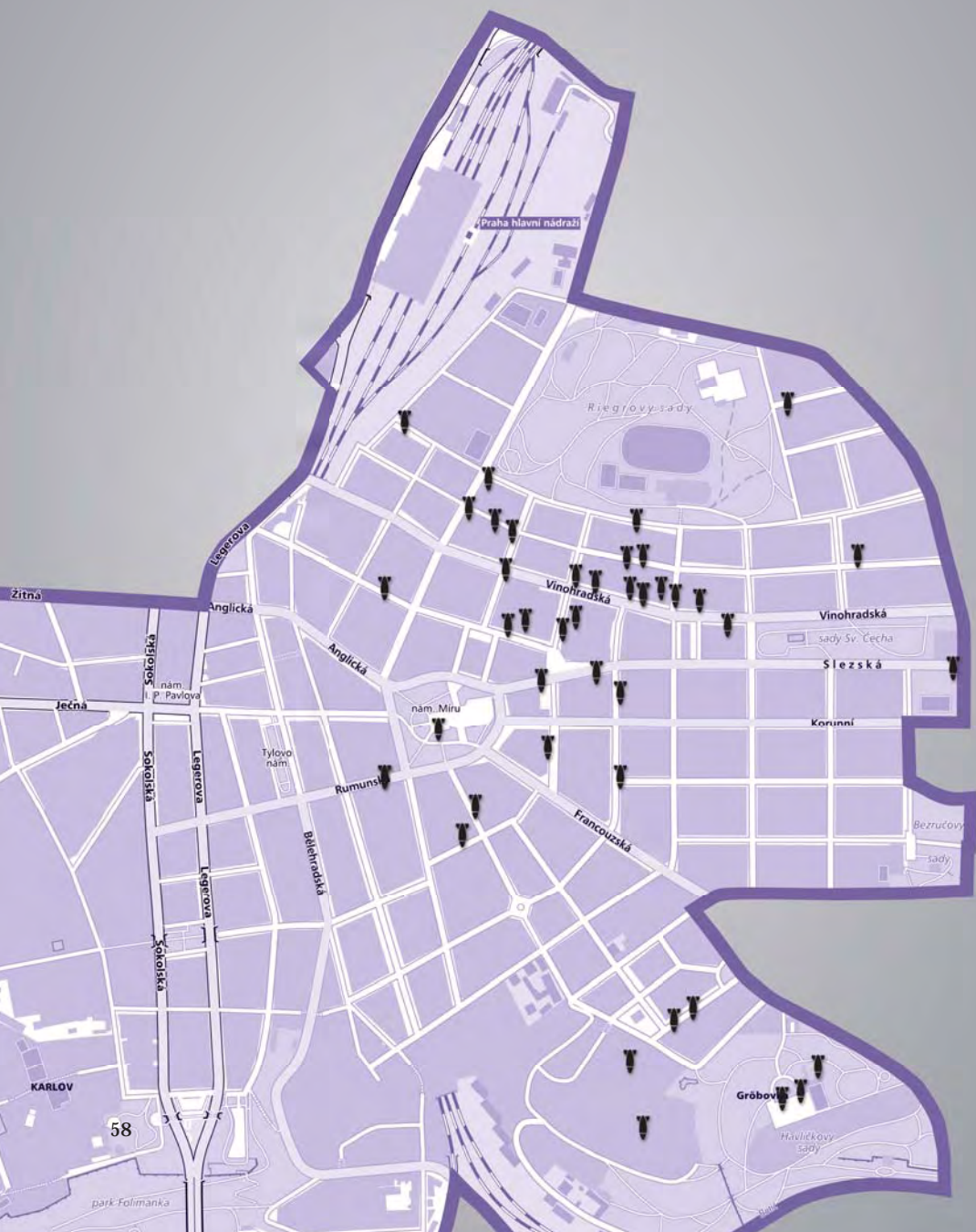
Používali jsme také radiový systém, který s pomocí stanice zaměřoval naši polohu. Ale jeho dosah nebyl tak daleký. Takže jediný způsob, jak určit naši polohu, bylo počítat podle předpovědi se silou větru a od ní s pomocí údajů o letu a rychlosti odvozovat místo, kde se přibližně nacházíme. Rychloměr ukazoval rychlost, ale co v případě kursu? Neustálé výchylky ručičky kompasu mě přiváděly k šílenství, stále jsem koukal na kompas a snažil se možný kurs alespoň zprůměrovat.

Po několika hodinách nevyzpytatelných úhybných manévru se obloha pokryla ještě většími mraky a bez znalosti aktuální síly větru se rozhodla každá z perutí uskutečnit samostatný nálet na cíl. Stále jsme dodržovali rádiové ticho, ale že se blížíme k cíli, jsme poznali podle toho, že velitel perutě otevřel dvířka pumovnice. Také jsme je otevřeli. Měli jsme shodit bomby až poté, co je shodil velitelský letoun. Zdálo se, že nálet trvá déle, než obvykle. Z výšky asi 23 tisíc stop se začaly protrhávat mraky, takže jsme dírami mezi nimi mohli zahlédnout kousky země. Konečně jsme shodili bomby. V tomto momentu se nám naskytl skrz další díru v mracích pohled na město. Ze severu na jih jím protékala řeka. Viděl jsem most a naše bomby dopadly blízko něho.

Velitel potvrdil, že jsme bomby shodily na Drážďany, takže točíme a letíme domů. Najednou jsem si uvědomil, že jsem musel někde ve svých výpočtech udělat chybu, protože jsme se podle mne nacházeli nějakých třicet až pětatřicet mil od místa, které jsem vypočítal. Přemýšlel jsem o tom, zda jsem bral v úvahu správnou sílu větru, nebo v čem jsem se to vlastně spletl. Při zpátečním letu se mraky začaly protrhávat, až se zcela vyjasnilo. Nyní už bylo jednoduché určit polohu, nebo se mi to jenom zdálo? Krajina, kterou jsem očekával, se pode mnou neobjevovala.

Pouze osmi osádkám naší skupiny se podařilo doletět toho dne zpět na domovské základny. Šli jsme ke zpravodajskému důstojníkovi. První otázka zněla: „Co jste bombardovali?“ Odpověděl jsem, že přeci Drážďany. Na to opáčil: „Ne, bombardovali jste Prahu, Československo. Pořízené snímky to potvrzují.“ Cítil jsem se pod psa.

NEJHŮŘE POSTIŽENÁ ČÁST PRAHA XII - VINOHRADY

Domy zcela zničené

č.p. 118	Americká
č.p. 237	Rumunská
č.p. 273	Tř. hraběte Spee
č.p. 308	Koperníková 12 (zničen zahradní trakt)
č.p. 749	Sázavská
č.p. 820	Říšské nám.
č.p. 830	Sázavská 6–7
č.p. 845	Slezská
č.p. 919	Perunova, Korunní 3
č.p. 953	Schwerinova 49
č.p. 1008	Schwerinova 43
č.p. 1159	Schwerinova 57, Humboldtova 37
č.p. 1218	Schwerinova 51
č.p. 1254	Schwerinova 61
č.p. 1420	Italská 33, Na Smetance 3
č.p. 1624	Mánesova 20, Italská 28
č.p. 1788	Schlözerova 24

Současné názvy uvedených ulic

Tř. hraběte Spee – Uruguayská
Říšské nám. – Nám. Míru
Schwerinova – Vinohradská
Humboldtova – Budečská
Schlözerova – Blanická
Ve Pštrosce – Anny Letenské
Stifterova – Polská

Domy velmi těžce poškozené

č.p. 58	Gröbovka
č.p. 59	Gröbovka
č.p. 91	Koperníková 8
č.p. 119	Americká 38
č.p. 238	Rumunská 36
č.p. 397	Slezská 12
č.p. 505	Na Smetance 1, Španělská 12
č.p. 526	Římská 20
č.p. 552	Slezská 4
č.p. 589	Schlözerova
č.p. 787	Slezská 100
č.p. 825	Slezská 27
č.p. 865	Mánesova 21
č.p. 866	Mánesova 23, Ve Pštrosce 13
č.p. 889	Perunova 7
č.p. 920	Slezská 21, Šumavská 37, Schwerinova 54
č.p. 1061	Mánesova 39
č.p. 1105	Mánesova 46
č.p. 1245	Schwerinova 53
č.p. 1246	Schwerinova 55
č.p. 1282	Stifterova
č.p. 1287	Římská 41
č.p. 1354	Římská 43
č.p. 1437	Šmilovského 8
č.p. 1453	Mánesova 75
č.p. 1473	Šmilovského 6
č.p. 1476	Na Švihance 1
č.p. 1590	Ve Pštrosce 9, Schwerinova 33
č.p. 1780	Kolínská 5
č.p. 1787	Schlözerova 22
č.p. 1790	Schwerinova 42, Sázavská 25
č.p. 1918	Libická 6, Slezská 85
č.p. 2000	Slezská 9
č.p. 2188	Gröbovka

Převzato z knihy Michala Plavce „Strach nás ochromil“

O VÝSTAVĚ

V prosinci 2014 vyšla v radničním měsíčníku Noviny Praha 2 výzva, aby obyvatelé městské části poslali své vzpomínky na 14. únor 1945. Epicentrem a nejhůře postiženou oblastí náletu v den, na který tehdy vyšla Popelční středa, totiž byly Královské Vinohrady a další oblasti Prahy 2 – Nové Město a Nusle.

Z části příběhů městská část Praha 2 uspořádala výstavu, nazvanou Popel Popelční středy. Slavnostní vernisáž se konala v únoru 2015 ve výstavních prostorách radnice Prahy 2. A to za účasti starostky Jany Černochové a samozřejmě hlavně autorů příběhů, pamětníků náletu. Kromě textů a snímků si návštěvníci výstavy mohli též pustit dobovou nahrávku Československého rozhlasu či prohlédnout kusy munice, nalezené po druhé světové válce na našem území.

Na radnici byla výstava k vidění do konce dubna 2015 a přišlo se na ni podívat mimořádně množství návštěvníků. V květnu 2015 byla expozice přestěhována do bunkru Folimanka, a to i s největším exponátem – autentickou (a samozřejmě delaborovanou) leteckou pumou.

Z PAMĚTNÍ KNIHY VÝSTAVY POPEL POPELEČNÍ STŘEDY

Na 14. 2. 1945 mám vzpomínku v podobě jizvy na čele. V době náletu se mnou rodiče běželi do krytu a na chodbě od vysypaného okna jsem dostala střepinu skla do čela. Byl mi rok a tři čtvrtě a bydleli jsme v Mánesově ulici. *Jana Š.*

Jsem přímý pamětník, tehdy jedenáctiletý. Spolu se třemi mladšími sourozenci sražen k zemi na Žofině tlakovou vlnou při zásahu domu na nábřeží Resslervy a Rašínova nábřeží. Bomby skutečně dopadly bezprostředně po houkání sirén. *Václav S.*

Narodila jsem se 14. února 1940. Ve chvíli náletu na Prahu jsem slavila páté narozeniny. Bydleli jsme v Nuslích v ulici, která se tehdy jmenovala Leflova. V poledne jsme byli všichni doma, otec byl nemocen, matka chystala oběd. Otec z postele viděl od Vyšehradu padat bomby a náš dům dostal přímý zásah. Já s bratrem jsme byli zasypaní, ale vyhrabali nás, rodiče také přežili. V domě zahynulo 11 lidí. Narodila jsem se tedy dvakrát. Celý život jsem učila ve školách Prahy 2. Z toho osmnáct let v Sázavské ulici, ve škole, která stojí na místě bývalé synagogy. *Mgr. Ludmila J.*

V den náletu jsem šel navštívit s matkou svoji babičku do Trojické ulice, bylo mi tehdy sedm let. Palackého most byl zčásti zničený, rozbitá tramvaj na kolejích, uprostřed mrtvý kůň, most neměl zábradlí. Hořely Emauzy i okolní domy. Tento zážitek si nesu celý život. *Ing. O. K.*

V době náletu mi bylo šest let, ale stále vidím situaci, kdy můj otec pro mě doběhl do školky, aby mi sdělil, co právě prožil. Otřesen zážitkem, kdy nedoběhl do krytu v domě firmy Maceška (ve Vinohradské ulici) a to mu zachránilo život. Neboť se přes ulici musel dívat, jak tento dům dostal přímý zásah a on po náletu pomáhal vyhrabávat své mrtvé spolupracovníky. *Mgr. R. H.*

Na Karlově náměstí dostal zásah kryt plný lidí: 120 lidí v něm zahynulo. Bylo by vhodné tam umístit pamětní desku – na místě krytu s tolika oběťmi. Za citlivou výstavu k tomuto smutnému výročí Vám mockrát děkuji. Oba moji rodiče prožili nálet v Praze. Blízko otce do dvora vnitrobloku ve Slezské ulici padla puma.

Dr. Drahomíra B.

PAMĚTNÍ DESKA MANŽELŮM ŠTÁFLOVÝM

Deska z dílny Petra Císařovského na Karlově náměstí není jedinou, která nálet 14. 2. 1945 v Praze 2 připomíná. Další existuje v Mánesově ulici na Vinohradech. Akademický malíř Otakar Štáfl a jeho žena, spisovatelka Vlasta Štáflová, zde bydleli v Otakarově ateliéru. Při bombardování zahynuli oba v troskách domu, který zasáhly z boku dvě pumy. Jak uvedly v roce 2015 Havlíčkobrodské listy (Štáfl byl rodákem z Havlíčkova Brodu): „Jeden ze svědků z protějšího domu zahlédl dokonce v osudný okamžik bezvládné umělcovo tělo obklopeno troskami řítící se k zemi. Záhy po náletu bylo nalezeno polozasypané v rohu při zdi, ostatky jeho manželky Vlasty se přibližně na témže místě podařilo vyprostit ze sutin až o dva dny později v pátek.“ Na domě v Mánesově ulici 20 jim představitelé městské části a početní hosté pamětní desku slavnostně odhalili v roce 2018.

Štáflovi zanechali nesmazatelné stopy ve slovenských Tatrách, kde iniciovali vznik Symbolického cintorína u Popradského plesa pod západní stěnou Ostrvy. Otakar jako krajinář maloval Tatry, pražská zákoutí a Vysočinu, kde měl kořeny.

Vlasta Štáflová byla průkopnicí ženského horolezectví. Je po ní pojmenována stěna v lezecké oblasti Srbsko u Berouna. Proto desku doplnil motiv horského masivu.

Při náletu 14. února 1945
zde zahynuli
manželé a milovníci hor,
spisovatelka a horolezkyně
Vlasta Štáflová a ak. mal. Otakar Štáfl.

Čest jejich památce.

MESTSKÁ ČÁST PRAHA 2

Popel Popeleční středy

Vybrané vzpomínky obyvatel Prahy k výročí 75 let od tragického náletu na Prahu

Vydala městská část Praha 2 v roce 2020 v nákladu 500 kusů

Odpovědná redaktorka: Kateřina Veselá

Grafická úprava, sazba, tisk: Alfa Medimedia

V publikaci byly použity historické snímky Stanislava Maršála z archivu Vojenského historického ústavu, snímky MUDr. Oty Egerta zapůjčené jeho synem Jiřím a snímky neznámého autora

z archivu Všeobecné fakultní nemocnice v Praze. Současné foto: Veronika Bendová

Jedná se o rozšířené vydání publikace Popel Popeleční středy z roku 2015

ku na Prahu - 14. 2. 1945 psemplare
moravem. Bydleli jsme v Mustick
která se tehdy jmenovala Pechy 2
Masinove, dnes Petre Berka
jme byli vickmi dome, i
matke chystele obed. Oke Pet
od Vyšehradu podal bomby,
dostel prumy pesch, ja
byli pesypaři, ale nyma
vicki. V dome pelypuka

18. 2. 2015
Maxovite je se 14. února 1945
naletu na Prahu - 14. 2. 1945 p
moravem. Bydleli jsme v
ulici, která se tehdy jmeno
pek Masinove, dnes Petre B
V polodne jsme byli vickmi
nemoveu, matke chystele obed
videl od Vyšehradu podal

25/2-15
Nalet jsem zezil jako 7 lety. Bydleli jsme v
ze obet dva domy a jeden byl odsoben
hewanie. Apolindské atakely polost
narozene. Zasazeny byly v Apolindské
ulicy. Cely hradel, kletku
le to hradel, kletku
nuare jsem často zezil hradel
vleku jsem metolice let. nemohel
doba hradelice hradelice. Joduce
v. i smutny pohled hradelice

1945 m'am vzpomínku v podobě jevy
v době mládeže se mnou rodice břeclí
a na chadbi od vysypařeho otno

leku mi bylo 6 let, ale
pro me dobitel pro
Oheva kaxitheu,
Moriske (ve vicerh
is ulici masu
no u

Podle městské statistiky Archivu hl. m. Prahy bylo bombardováním 14. února 1945 postiženo více než dva a půl tisíce pražských domů, z toho 68 bylo úplně zničeno, 88 velmi těžce poškozeno, 168 těžce poškozeno a 2 351 poškozeno lehce. Nejhůře byly postiženy Vinohrady, kde nálet srovnal se zemí 21 domů, 41 poškodil velmi těžce, 59 těžce a 1 037 lehce. K tomu je nutno přičíst ještě lehké poškození kostela sv. Ludmily. Na Novém Městě bylo 21 domů zničeno úplně, 33 bylo velmi těžce poškozeno, 61 těžce a 465 lehce.

